

Porteføljestyret for klima og miljø

Dato	Sted	
19.06.2025	Drammensveien 288	
10.00-17.00	Oslo	
Sak PS-KLIMMIL 17/25	Godkjenning av saklisten (Beslutning)	Tid: 10.00-10.05
Sak PS-KLIMMIL 18/25	Godkjent møteprotokoll fra porteføljestyremøte 1/25	Tid: 10.05-10.10
Sak PS-KLIMMIL 19/25	Spørsmål om habilitet (Beslutning)	Tid: 10.10-10.15
Sak PS-KLIMMIL 20/25	Orienteringer	Tid: 10.15-10.30
Sak PS-KLIMMIL 21/25	Håndtering av konsekvensene av situasjonen for forskning i USA (Drøfting)	Tid: 10.30-11.00
Sak PS-KLIMMIL 22/25	Porteføljeanalyse (Orientering)	Tid: 11.00-12.00
	Lunsj	Tid: 12.00-12.45
Sak PS-KLIMMIL 23/25	Strategisk utvikling av porteføljen (Drøfting)	Tid: 12.45-13.15
Sak PS-KLIMMIL 24/25	Investeringsplan (Drøfting) U.off. offl. § 14.	Tid: 13.15-14.45
	Pause	Tid: 14.45-15.00
Sak PS-KLIMMIL 25/25	Norge i rødt, hvitt og grått (Presentasjon)	Tid: 15.00-15.30
Sak PS-KLIMMIL 26/25	Senter for bærekraftig areal- og naturbruk. Saksbehandlingsprosess (Vedtak)	Tid: 15.30-16.00
Sak PS-KLIMMIL 27/25	Norsk veikart for forskningsinfrastruktur (Drøfting) U.off. offl. § 14.	Tid: 16.00-16.40
Sak PS-KLIMMIL 28/25	Eventuelt	Tid: 16.40-16.50
	Pause 5 min.	
Sak PS-KLIMMIL 29/24	Godkjenning av møteprotokoll	Tid: 16.55-17.00

Porteføljestyre for klima og miljø, 02/25

Dato
07.03.2025

Sted
Teams

Til stede

Trond Martin Dokken, NORCE (Styreleder)
Sandrine Benard, Miljødirektoratet
Camilla Brattland, UiT Norges arktiske universitet
Andreas Duit, Stockholms universitet
Anne Maria Eikeset, Norges Bank Investment Management
Leonard Sandin, Norsk institutt for naturforskning
Gunnhild Storbekkrønning Solli, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Leonor Tarrasón, Norsk institutt for luftforskning
Mimmi Throne-Holst, SINTEF Ocean

Olav Rostad, observatør NFD

Forfall

Ellinor Dalbye Kasahara, observatør KLD
Tove Lyngra, observatør KD

Jane Nilsen Aalhus, Miljøvernssjef Stavanger kommune

Tord Dale, Virke

Arild Sundfjord, Norsk Polarinstitut

**Til stede fra
Forskningsrådet**

Eva Falleth, Områdedirektør - Bærekraftig samfunnsutvikling
Tarjei Nødtvedt Malme, Avdelingsdirektør - Klima og miljø
Christina I.M. Abildgaard, Avdelingsdirektør - Hav og polar
Jonas Enge
Ida Ulleberg Jensen
Linda Jarrett (sak 04/25)

**Sak PS-KLIMMIL
01/25**
Vedtak:

Godkjenning av sakslisten
Porteføljestyret godkjenner sakslisten.

**Sak PS-KLIMMIL
02/25**

Godkjent møteprotokoll fra porteføljestyremøte 01/25

**Sak PS-KLIMMIL
03/25**
Vedtak:

Spørsmål om habilitet
Porteføljestyret erklærer seg habilt i alle saker i dette møtet

**Sak PS-KLIMMIL
04/25**
Vedtak:

**Oppfølging av utlysning Senter for bærekraftig areal- og naturbruk
(U.off. offl § 14).**

Sak PS-KLIMMIL 20/25

Orienteringssaker

Sak PS-KLIMMIL 20/25

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
PS KLIMMIL	Tarjei Nødtvedt Malme og Christina Abildgaard	Ida Ulleberg Jensen	1. Orienteringssaker

ORIENTERINGSSAK

Forslag til vedtak	Forskningsrådet orienterte porteføljestyret om pågående og kommende saker av betydning for porteføljestyrets arbeid. Porteføljestyret tar informasjonen til orientering.
---------------------------	---

Kort bakgrunn	Forskningsrådet orienterer porteføljestyret om pågående og kommende saker av betydning for porteføljestyrets arbeid.
----------------------	--

Hvorfor saken fremmes til dette møtet	Orienteringer er fast sak i alle møter.
--	---

Hovedpunkter	Administrasjonen vil gå igjennom utvalgte saker i møtet. De skriftlige orienteringene er vedlagt denne saken. Det er anledning til å stille spørsmål om alle saker i møtet hvis det er behov for flere detaljer om sakene.
---------------------	--

Forberedelse / prosess	Saken er utarbeidet av administrasjonen som forberedelse til møtet.
-------------------------------	---

Videre saksgang	N/A.
------------------------	------

Orienteringer til Porteføljestyret for klima og miljø 19. juni, møte 3/2025

Aktuelle saker
GRC Administrerende direktør Mari Sundli Tveit er valg til nestleder i Global Research Council Mari Sundli Tveit er ny nestleder i styret i Global Research Council .
Svalbard Science Conference – Svalbardkonferansen Svalbardkonferansen arrangeres hvert 2.år, og er den viktigste internasjonale konferansen for forskning i og omkring Svalbard. Konferansen arrangeres 28.-29.oktober 2025 på Qality Expo Fornebu. Forskningsrådet er ansvarlig for konferansen i samarbeid med Svalbard Science Forum (SSF). Konferansen støttes av KD med 700,000NOK. For mer informasjon: Svalbard Science Conference 2025
Svalbardkontoret En arbeidsgruppe fra Forskningsrådet og Polarinstituttet utarbeider nå en beskrivelse av det nye Svalbard forskningskontor som skal etableres fra 1.1.2026. Dette er svar på felles oppdragsbrev fra KD og KLD og skal leveres disse 27. juni 2025.
Planlegging av norsk deltagelse i det femte internasjonale polaråret (IPY5) Regjeringen besluttet høsten 2024 at Norge skal delta med et aktivt og synlig bidrag til det neste internasjonale polaråret i 2032-2033. Forskningsrådet og Norsk polarinstitutt har fått i oppgave å etablere en nasjonal planleggingskomité for å utarbeide et mandat og forslag til organiseringen av et nasjonalt sekretariat og faglig komité for IPY5, i dialog med oppdragsgivende departement (KD og KLD). Forskningsrådet vil få ansvar for nasjonal koordinering med vertskap for et nasjonalt IPY-sekretariat, og det skal etableres en nasjonale IPY-komite ledet av Norsk Polarinstitutt. Planleggingskomiteen oversender sitt forslag til mandat og organisering i juni og har forslått et dialogmøte med departementene (inkludert UD) over sommeren. Vi ser for oss at oppstart av komite og sekretariat skjer fra 2026.
Klimameldingen 2035 Klimameldingen 20235 - <i>på vei mot lavutslippssamfunnet</i> (Meld. St. 25 (2024-2025)) ble godkjent i statsråd 10. April 2025. I meldingen legger regjeringen rammene for klimapolitikken mot 2035, på vei mot lavutslippssamfunnet og regjeringens politikk for å redusere klimagassutslipp i hele økonomien omtales.
Fellesmøte mellom PS-lederne og Styret Forskningsrådet avholdt fellesmøte mellom Styret og porteføljestyrelederne tirsdag 3. juni. Trond Dokken vil informere fra møtet i porteføljestyremøtet.
Nytt porteføljestyre for forsvarsevne, nasjonal sikkerhet og beredskap

Forskningsrådet etablerer et nytt [porteføljestyre](#). Administrasjonen vil orientere om dette muntlig i møtet.

Ekspertutvalg på sirkulærøkonomi

Regjeringen oppnevnte i mars 2024 en ekspertgruppe for å se på virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter. Rapporten fra ekspertgruppen er sendt på høring med frist 7. september 2025. Rapporten finnes [her](#).

Skisser til senterutlysning for bærekraftig areal- og naturbruk

Forskningsrådet har mottatt 15 skisser til den obligatoriske skisseutlysningen for forskningssentre for bærekraftig areal- og naturbruk. Skissene representerer et variert spekter av fagmiljøer og tematiske innretninger.

Skisseutlysningen er første trinn i en todelt prosess, der det er krav om innsendt skisse for å kunne levere full søknad til hovedutlysningen med frist 12. november 2025. Formålet er å mobilisere og stimulere til prosjektideer, relevante aktører og samarbeid i forkant av hovedutlysningen.

Alle innsendte skisser vil få en kort skriftlig tilbakemelding fra Forskningsrådet innen utgangen av august. Tilbakemeldingene vil gi en overordnet vurdering av potensialet i skissene, men vil ikke være fagfellevurdert. Det vil bli publisert en oversikt over alle innsendte skisser på en egen nettside (kommer siste halvdel av juni). Forskningsrådet vil også arrangere en digital møteplass for potensielt samarbeid mellom skisser i august/september.

Nye KI-sentre

Forskningsrådet har tildelt seks nye [KI-sentre](#). Sentrene skal forske på hvordan kunstig intelligens påvirker samfunnet, utvikle teknologien og styrke innovasjon og verdiskaping i næringsliv og offentlig sektor.

Sak PSKLIMMIL 21/25

Håndtering av konsekvensene av situasjonen for forskning i USA

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Porteføljestyrene	Stig Slipersæther	Yngvill Tømmerberg	

Fra
Administrerende direktør
Mari Sundli Tveit

DRØFTINGSSAK

Forslag til vedtak Porteføljestyret for klima og miljø tar informasjonen til orientering og vil

- i arbeidet med investeringsplanen vektlegge ...
- i arbeidet med budsjettforslag 2027 be administrasjonen ta med følgende ...

Kort bakgrunn Amerikanske myndigheter har iverksatt og varslet en rekke tiltak med store konsekvenser for amerikansk, internasjonal og også norsk forskning. Dette inkluderer redusert tilgang til eller fjerning av forskningsdata, kraftige kutt i forskningsbevilgningene, oppsigelser, avslutning av prosjekter og innsnevring av akademisk frihet.

For å få oversikt over mulige konsekvenser som grunnlag for å foreslå tiltak, har Forskningsrådet etablert en intern task force. Task force skal foreslå tiltak knyttet til både rådgivning, tilskudd og dialog. Gruppen skal konsentrere seg om områder med størst skadevirkning, og være fleksibel i forhold til endringer i utfordringsbildet.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Saken fremmes for at porteføljestyrene skal være orientert om

- arbeidet som pågår i Forskningsrådet som følge av situasjonen i USA
- erklæring fra Forskningsråds styre om de grunnleggende prinsippene for vitenskapelig kvalitet, akademisk frihet og ytringsfrihet må holdes i hevd og aktivt forsvares
- oppdrag fra Kunnskapsdepartementet

Videre bør porteføljestyrene vurdere tiltak og gi råd innenfor sitt ansvarsområde for å redusere skadevirkninger av endringene i amerikansk forskningspolitikk for norske forsknings- og innovasjonsaktører.

Hovedpunkter Forskningsrådet har iverksatt flere tiltak for å håndtere konsekvensene av endringene i amerikansk forskningspolitikk, og vi er bedt om å koordinere sikring av datasett og lagringskapasitet nasjonalt. Forskningsrådet skal følge tett med på andre europeiske lands erfaringer og eventuelle tiltak som iverksettes internasjonalt for å sikre datatilgang og lagringskapasitet. Her er det mange aktører både nasjonalt og internasjonalt, og det er behov for å opptre koordinert. Vi vil komme tilbake med informasjon om dette når tiltak er konkretisert. Det er også behov for å vurdere behov for omprioriteringer av midler for å redusere skadevirkninger av at viktige forskningsområder mister viktig finansiering. Her er det også stor internasjonal oppmerksomhet. Situasjonen i USA er også på høyt på agendaen i Science Europe og Global Research Council, hvor Forskningsrådet spiller en sentral rolle.

Forskningsrådet følger opp prosjekter med samarbeidspartnere i USA. Det kommer frem at det er mye usikkerhet og mulig påvirkning i pågående og planlagt samarbeid mellom USA og Norge. Det er også etablert en e-postadresse for alle henvendelser om samarbeid med USA. Nedenfor følger en orientering om iverksatte tiltak samt hva porteføljestyrene kan bidra med for avhjelpe situasjonen.

1. Erklæring fra Norges forskningsråds styre

Forskningsrådets styre vedtok i møte 3/2025 følgende erklæring som ligger til grunn for Forskningsrådets arbeid med egne virkemidler, rådgiving, samfunnsdialog og i samarbeid nasjonalt og internasjonalt:

«Vitenskapelig kvalitet, akademisk frihet og ytringsfrihet er selve fundamentet for fri og uavhengig forskning og en av grunnplankene i demokratiet. Det er helt avgjørende at internasjonalt forskningssamarbeid bygger på likeverd.

Forskningsrådets styre vil understreke at disse grunnleggende prinsippene må holdes i hevd og aktivt forsvares. Akademisk frihet er under press i mange land, og for tiden aktualisert av situasjonen i USA. Forskningsrådets styre oppfordrer norske forskningsaktører til å stå imot press og sikre at man ikke uforvarende innskrenker institusjonenes og forskernes rett til autonomi.

Forskningsrådets styre ber også Forskningsrådets administrasjon sørge for at de samme prinsippene blir fulgt i Forskningsrådets portefølje og i øvrig arbeid. Styret gir full støtte til administrasjonens håndtering av situasjonen, nasjonalt og internasjonalt.»

2. Tiltak for rekruttering av internasjonale talentfulle forskere

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet skal Forskningsrådet se på hvilke ordninger som kan iverksettes for å bidra til målrettet rekruttering av internasjonale talentfulle forskere, inkludert forskere med tilholdssted i USA. Forskningsrådets styre vil behandle et forslag til prinsipper og behandlingsprosedyre for den nye ordningen på styremøtet 2. juni.

Det er foreslått en ramme på 300 mill. kroner fordelt på tildelinger i årene 2025, 2026, 2027 og 2028. Målet med ordningen er at norske forskningsinstitusjoner skal ha en særlig mulighet til å knytte til seg talentfulle internasjonale forskere som kan etablere seg i Norge, og derigjennom å bidra til kvalitetsheving og faglig merverdi til forskningsmiljøene senteret eller prosjektet er tilknyttet. Ordningen knyttes til alle Forskningsrådets senterordninger og Forskningsrådets ordning FRIPRO – erfarne forskere. Det vil være løpende søknadsbehandling og søknadene behandles fortløpende inntil midlene er oppbrukt. Porteføljestyret for forskningssystemet gis ansvaret for oppfølgingen av ordningen.

3. Oppfølging av forskningssamarbeid med USA

I 2025 finansierer Forskningsrådet godt over 300 prosjekter der norske og amerikanske forskere har et formalisert forskningssamarbeid.

Samarbeidspartnernes kompetanse og deltakelse spiller ofte en viktig rolle i vurderingen av kvaliteten i et prosjekt. Forskningsrådet praktiserer i utgangspunktet ikke andre retningslinjer eller unntak for amerikanske samarbeidspartnere enn samarbeidspartnere i andre land. Men dersom endringer i prosjekter på grunn av situasjonen i USA kan gjennomføres i en nedskalert versjon, og målene kan nås, vil vi vurdere fortsatt tilskudd for å unngå at norske forskningsmiljøer skal bli skadelidende. Forslag til endringer i prosjektene som kan tolkes som at Forskningsrådet går på akkord med akademiske prinsipper eller gir manglende transparens i prosjektinnhold eller kostnader, vil ikke bli akseptert.

4. Porteføljestyrenes rolle

Det arbeides kontinuerlig med tiltak for å håndtere konsekvensene av situasjonen for forskning i USA, som det kan være relevante for porteføljestyrene å bidra til, både på kort og lengre sikt. Men ulike porteføljestyre vil kunne berøres ulikt avhengig av hvilke forskningsområder de dekker og graden, innretningen og avhengigheten av internasjonalt samarbeid, spesielt med kobling til USA.

I lys av porteføljestyrets ansvarsområde ber vi dere vurdere hvilke utfordringer endringene i amerikansk forskningspolitikk fører til, og vurdere aktuelle prioriteringer og tiltak i arbeidet med investeringsplanen for 2026-2028. Dette kan omfatte bl.a. rekruttering, prioriteringer i utlysninger, nettverksstøtte, tiltak som kompenserer for at amerikanske forskere trekker seg fra prosjekter.

Når porteføljestyret gir innspill til budsjettforslag for 2027, ber vi dere vurdere behovet for strukturelle eller faglige tiltak og perspektiver for å redusere konsekvenser av endringene i amerikansk forskningspolitikk. Dette kan være både vekstforslag og omprioritering av budsjett. Administrasjonen vil ta med disse innspillene i utviklingen av satsningsforslag.

Forberedelse / prosess

Administrasjonen har utviklet saken.

Videre saksgang

Saken følges opp i porteføljestyrenene.

Sak PS-KLIMMIL 22/25

Porteføljeanalyse klima og miljø

Sak PS-KLIMMIL 22/25

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
PS KLIMMIL	Tarjei Nødtvedt Malme og Christina Abildgaard	Jon L. Fuglestad Brage Kjeldby Christian Wexels Riser Jonas Enge Markus Engelhardt	1. Porteføljeanalyse 2025

ORIENTERINGSSAK

Forslag til vedtak Porteføljestyret tar porteføljeanalysen 2025 til orientering. Administrasjonen tar med seg porteføljestyrets kommentarer og innspill inn i arbeidet med investeringsplanen.

Kort bakgrunn Porteføljeanalysene utarbeides for alle Forskningsrådets porteføljer og brukes som et kunnskapsgrunnlag for investeringsplanene. Til forskjell fra tidligere år, er porteføljeanalysen i år koblet tett opp mot målene i porteføljepånen. Til hvert av målene i porteføljepånen er det utarbeidet et sett med indikatorer. Porteføljeanalysen har så langt som mulig vurdert porteføljepånenes måloppnåelse basert på analyse av de enkelte indikatorene. Indikatorene er obligatoriske for alle porteføljene som har valgt det samme målet. Porteføljepånenes måloppnåelse skal vurderes på totalporteføljen og derfor er oversikt og vurdering av delporteføljene tonet ned sammenlignet med tidligere år.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Saken fremmes for at porteføljestyret skal få en oversikt over status og utvikling av Klima- og miljøporteføljen. Saken skal gi styret informasjon om indikatorene knyttet til målene i porteføljepånen og en vurdering av porteføljepånenes måloppnåelse.

Hovedpunkter Porteføljeanalysen gir en oversikt over den totale klima- og miljøporteføljen og hvordan den har utviklet seg i perioden 2020-2024.

NB: Tallene for 2024 omfatter kun 10 måneder på grunn av Forskningsrådets overgang til bruttobudsjettering. 2024 tallene viser derfor i figurer og tabeller en nedgang sammenlignet med 2023 som ikke er reell. 2024 tallene kan derfor ikke vurderes i trenden 2020-2024.

Analysen er basert på hvordan finansierte prosjekter er merket i Forskningsrådets merkesystem i perioden 2020-2024. Grunnbevilgninger til forskningsinstituttene er ikke inkludert. Et prosjekt om klimaendringer i Arktis vil merkes 100% både klima og polar og inngår i begge delporteføljene. Et prosjekt kan f.eks. også merkes med en prosentandel klima (f.eks. 20% eller 50%) avhengig av hvor stor andel klimaforskning prosjektet omfatter.

Den totale klima- og miljøporteføljen består av den målrettede porteføljen som er de midlene som PS klima og miljø selv disponerer, investeringer i klima og miljø fra andre porteføljestyre i Forskningsrådet og midler fra EU som er den finansiering norske institusjoner henter fra EU.

Investeringer fra andre porteføljestyre i klima og miljøporteføljen er mer enn dobbelt så stor som PS klima og miljø sine egne midler. Tendensen i perioden 2020-2024 er at andelen finansiering fra de andre porteføljestyrene øker.

Investeringer fra EU til porteføljen har de økt nesten tre ganger i perioden 2020-2024 og var i 2024 kr. 768 mill. kroner. Tallene fra EU omfatter 12 måneder. Midler fra EU blir stadig viktigere for norske forskningsmiljøer innenfor klima og miljø.

I analysens kapittel 2 vises porteføljens status og utvikling og i kapittel 3 er disse tallene vurdert opp mot indikatorene og målene i porteføljepåplanen.

Porteføljepåplanen skal vurdere hvor nærme eller langt fra man er for å oppnå målene i porteføljepåplanen. For å vurdere måloppnåelse har Forskningsrådet utarbeidet et sett med indikatorer til hvert mål. Indikatorene er obligatoriske når et mål er valgt i porteføljepåplanen. Så langt som mulig er disse indikatorene vurdert, men det er noen indikatorer til hvert mål vi anser per nå som mindre relevante for klima- og miljøporteføljen og som dermed ikke er vurdert.

Indikatorene er kvantitative, og det er ikke fastsatt mål for dem og vi har i analysen derfor vært forsiktige med å konkludere om et mål er oppnådd eller ikke. Eksempelvis er en indikator «*Andel tverrfaglige prosjekter*». Omtrent 60% av porteføljens prosjekter omfatter kun ett fagområde og det er ikke fastsatt hvor stor andel tverrfaglige prosjekter porteføljen bør ha som mål, men administrasjonen anser det er for lite tverrfaglighet i porteføljen.

Porteføljen har en jevn fordeling mellom anvendt (utfordringsdrevet) forskning og grunnforskning. Dette har endret seg siden 2019 da omtrent 60% var anvendt forskning. En indikator er *Fordeling mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid*, men siden det ikke er satt mål for hvordan denne andelen bør være, er det i analysen ikke konkludert om andelen er tilfredsstillende.

Måloppnåelse skal måles på totalporteføljen. Gjennom analysen av delporteføljene kan man se likheter og ulikheter mellom delporteføljene og hvordan de bidrar til den totale klima- og miljøporteføljen. Porteføljens fem delporteføljer er dels like hvor matematisk-naturvitenskapelige fag dominerer i fire av fem delporteføljer. Sirkulær økonomi har mer teknologifag enn mat-nat.

En nærmere oversikt over delporteføljene vil gi en bedre bakgrunn for totalporteføljens tall, men det vil også kreve mer tid og ressurser.

Porteføljens prosjekter har mest samarbeid med USA, deretter Storbritannia og Tyskland. Dette gjenspeiler primært forskningsmiljøenes foretrukne samarbeidspartnere og ikke etterspurt målrettet internasjonalt samarbeid i utlysningene. Det er for tiden usikkert om noen av prosjektene med amerikanske partnere vil kunne oppleve problemer med opprinnelig planlagt gjennomføring.

- Porteføljestyret bes diskutere hvilket nivå indikatorene bør ligge på opp mot porteføljepåplanens måloppnåelse
- Vurder om det noen nye indikatorer som bør innføres for å kunne vurdere måloppnåelse

**Forberedelse /
prosess**

Saken er utviklet av administrasjonen som del av underlaget til møtet.

Videre saksgang

Administrasjonen vil på bakgrunn av kommentarer fra porteføljestyret ferdigstille og offentliggjøre porteføljepåplanen for 2025.

Klima og miljø

Porteføljeanalyse 2025

Innhold

1	Om porteføljeanalysen og tallgrunnlaget	4
2	Status og utvikling av porteføljen	4
2.1	Om porteføljekområdet Klima og miljø	4
2.2	Om porteføljen klima og miljø	6
2.2.1	Den totale klima- og miljøporteføljen	6
2.2.2	Grenseflater mot andre porteføljer	8
2.2.3	Delporteføljenes bidrag til totalporteføljen	9
2.2.4	Finansiering av klima- og miljøporteføljen	10
2.2.5	SkatteFUNN	10
2.3	Porteføljens profil	11
2.3.1	Anvendelsesområder	16
2.3.2	FoUol-verdikjede	17
2.3.3	Forskningsart	20
2.3.4	Tverrfaglighet	21
2.3.5	Internasjonalt samarbeid	21
2.3.6	Samarbeid mellom sektorer	22
2.3.7	Resultatindikatorer	23
2.3.8	Bransjer og næringer	25
2.3.9	FNs bærekraftsmål	26
2.3.10	Geografisk spredning for prosjektansvarlige organisasjoner i porteføljen	27
2.3.11	Bibliometri	28
3	Vurdering av måloppnåelse	31
3.1	Mål 1: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig omstilling i offentlig sektor, næringsliv og i samfunnet	31
3.2	Mål 2: Porteføljen skal bidra til fornyelse og økt kvalitet i klima- og miljøforskningen	33
3.3	Mål 3: Kunnskap, funn og resultater innenfor porteføljen skal deles og tas i bruk	35
4	Oppsummering og anbefalinger	36

Viktig informasjon om 2024-tallene

Med virkning fra 1. januar 2025 er Forskningsrådet underlagt de krav som stilles til statlig økonomiforvaltning for bruttobudsjetterte virksomheter.

Overgang fra nettobudsjettering til bruttobudsjettering har medført behov for endringer både i regnskapsprosesser og systemoppsett som bl.a. har medført at fristen for godkjenning og bokføring av inngående faktura var 12. desember, mot medio februar som var tidligere praksis. **Endringen medfører at utbetalinger i 2024 er betydelig lavere enn tidligere år og derfor ikke sammenlignbare.** Denne nedgangen gjenspeiler derfor ikke en tilsvarende nedgang i aktivitetsnivået i Forskningsrådets portefølje.

I analysen gjelder dette kun Forskningsrådets finansiering og ikke finansiering gjennom EU.

Sammendrag

Klima- og miljøporteføljen er en bred sammensatt portefølje hvor det inngår fem delporteføljer; Klima, Polar, Marint naturmangfold og miljø, Terrestrisk naturmangold og miljø samt Sirkulær økonomi.

Porteføljeanalysen 2025 er basert på investeringer gjort av Forskningsrådet og EU frem til og med 2024. EU-tallene omfatter norske forskningsinstitusjoners andel av prosjektene man er deltaker i. For 2024 omfatter Forskningsrådets tall kun utbetalinger for 10 måneder så alle 2024-tallene er lavere enn foregående år og de kan da ikke brukes for å vurdere trender. Denne analysen omfatter de tre målene i porteføljeplanen for klima og miljø samt indikatorene til hvert av målene. Så langt som mulig er indikatorene vurdert om de bidrar til måloppnåelsen i porteføljeplanen.

EU-tallene i rapporten omfatter 12 måneder og viser at bidragene fra EU til norsk klima- og miljøforskning stadig øker og dermed at EU blir stadig viktigere for norsk forskning.

Rapporten viser også at andre porteføljestyre i Forskningsrådet bidrar med mer midler til klima- og miljøporteføljen enn porteføljestyrets egne midler. Særlig for delportefølje sirkulær økonomi er dette bidraget stort.

Indikatorene til de tre målene i porteføljeplanen er kvantitative. Indikatorene er felles for alle porteføljene og ikke alle er like relevante for hver portefølje. I denne rapporten har vi beskrevet de fleste av indikatorene, men det er foreløpig ikke fastsatt mål for hver indikator slik at man kan vurdere måloppnåelse.

1 Om porteføljeanalysen og tallgrunnlaget

Denne porteføljeanalysen gjelder porteføljen for Klima og miljø. Analysen baserer seg på prosjekter registrert t.o.m. 2024 i Forskningsrådets merkesystem, og inkluderer prosjekter innenfor Porteføljestyret for klima og miljø sitt ansvarsområde. Rapporten inneholder en oversikt over de fem delporteføljene (klima, marint, terrestrisk, sirkulær økonomi og polar) og deres bidrag til totalporteføljen for å gi en bedre oversikt over komponentene i totalporteføljen.

Klima- og miljøporteføljen inneholder alle Forskningsrådsfinansierte prosjekter og EU-prosjekter med norsk deltakelse som helt eller delvis er merket med klima, polar, miljø, marint eller sirkulær økonomi i Forskningsrådets merkesystem.

Ett og samme prosjekt kan inngå helt eller delvis i flere delporteføljer avhengig av hvordan prosjektet er merket. Eksempelvis vil et klimaprojekt i polare områder merkes med både 100% klima og 100% polar og regnes med i begge delporteføljene.

Porteføljeanalysen omfatter en beskrivelse av totalporteføljen og delporteføljene og så langt som mulig en analyse av tallene. Sammenlignet med tidligere år er beskrivelsen av delporteføljene tonet ned fordi porteføljeanalysen skal vurdere måloppnåelse for hele porteføljen samlet.

Fordi 2024-tallene er basert på 10 måneders investeringer og ikke 12 som tidligere år, se forklarende avsnitt i innledningen, kan vi ikke analysere 2024 i en tidstrend. Totalporteføljen er så godt som mulig vurdert opp mot målene for porteføljepå planen for klima og miljø.

Investeringene fra Forskningsrådet vises som merket andel av årlig disponibelt budsjett, dvs. at når et prosjekt f.eks. merkes med 20% «Klima» vil 20% av prosjektets budsjett det enkelte år registreres i klima- og miljøporteføljen. EU-tallene viser merket andel av årlig kontraktsbeløp for norske deltakere. Grunnbevilgning til forskningsinstituttene er ikke inkludert i tallene. Forskningsrådets tall er ikke prisjustert.

2 Status og utvikling av porteføljen

2.1 Om porteføljeområdet Klima og miljø

Porteføljen for klima og miljø omfatter fagområder som har stor nasjonal og internasjonal oppmerksomhet. De fem delporteføljene omfatter alle miljøperspektiver med tungt innslag av naturvitenskapelig forskning, men som også har tydelig innslag av samfunnsvitenskapelig forskning, som både handler om forutsetningene for et mer miljømessig bærekraftig samfunn og hvordan utviklingen i klima og miljø påvirker dagens samfunn innenfor blant annet infrastruktur, matsikkerhet, beredskap og geopolittikk.

Klimaforskningen har gjennom mange år fått stor nasjonal og internasjonal oppmerksomhet. Gjennom Parisavtalen har signaturlandene forpliktet seg til å begrense den globale oppvarmingen til godt under 2 grader, og helst ned mot 1,5 grader sammenlignet med førindustrielt nivå. Norske myndigheter har som målsetting å redusere klimagassutslippene med minst 55 % innen 2030, og minst 70–75 % innen 2035, med 1990 som utgangspunkt. Norge har internasjonalt anerkjente klimaforskningsmiljøer som CICERO, Bjerknessenteret og NILU, som bidrar aktivt til FNs klimapanel og internasjonal klimavitenskap. Disse miljøene spiller en avgjørende rolle i å utvikle kunnskapsgrunnlaget for politikkutforming, og gir beslutningstakere og samfunnet tilgang til pålitelig og oppdatert informasjon om klimaendringer og tiltak.

Norge er en stor hav- og kystnasjon. Kysten vår er Europas lengste, og nest lengste samlede kystlinje blant verdens land (etter Canada). Vi forvalter havområder som er syv ganger større enn Norges landareal. Marin forskning er svært viktig i Norge og ifølge [Global Ocean Science Report 2020](#) (GOSR2020) har Norge flest havforskere, og publiserer mest, vektet mot folketall. Gjennomsnittlig relativ sitering av artikler med norske bidrag er betydelig høyere gjennomsnitt og på linje med land som

USA, Canada, Australia og UK (GOSR2020). Norge er dermed å regne som en stormakt innen marin forskning og gjør det sterkt i konkurransen om midler fra EUs rammeprogram.

Norge er også en polarnasjon med territorier i Arktis og territoriell krav Antarktis. Norge er en av de største nasjonene på polarforskning med 794 årsverk i 2022 ([SSB 2024/30](#)) og opp mot 2000 polarforskere. Mer enn 90% av norske årsverk og forskningsmidler brukes i Arktis. Mens den totale norske forskningen bidrar til under en prosent av verdens totale forskning, bidro Norge med 5,2% av verdens polare kunnskapsproduksjon i perioden 2019-2022, noe som gjør Norge til det syvende største landet på polarforskning (NIFU 2024-12). Innenfor norsk polarforskning dominerer matematisk-naturvitenskapelige fag og omtrent en tredel er marinbiologisk forskning. De siste årene har Arktis fått økt oppmerksomhet grunnet den geopolitiske situasjonen og sikkerhet og beredskap i Arktis har fått økt oppmerksomhet.

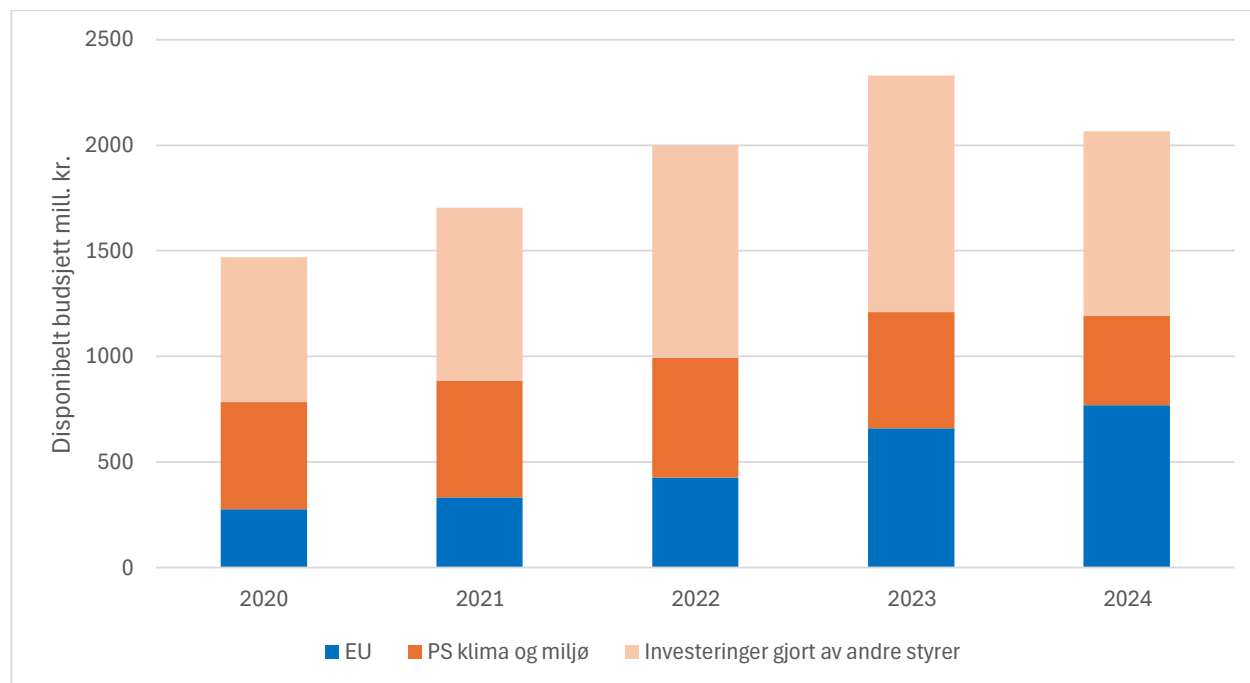
Sirkulær økonomi er et tema som har kommet stadig høyere på dagsorden de siste årene. EU lanserte sin andre handlingsplan for sirkulær økonomi i 2020 og det kommer stadig nytt regelverk som oppfølging av den. Norge fikk sin nasjonale strategi i 2021, en handlingsplan i 2024 og i vinter kunngjorde Regjeringen at et samfunnsoppdrag for sirkulær økonomi skal etableres. Den politiske oppmerksomheten om temaet har vært sterkt økende de siste årene. Forskning og innovasjon for sirkulær økonomi inkluderer både forskningsorganisasjoner, næringsliv, offentlig sektor og det sivile samfunn.

Norge har internasjonalt anerkjente forskere og forskningsmiljøer innenfor terrestrisk miljø. Forskere fra Norge gjør det sterkt i konkurransen innenfor EUs forskningssatsinger og bidrar vesentlig i de globale science-policypanelene IPCC og IPBES. Forskningsrådets målrettede innsats innenfor terrestrisk miljø og klimaforskning har vært avgjørende for *Arealer under press*-utlysningene, som finansierer samarbeidsprosjekt hvor forskningsorganisasjoner samarbeider med relevante samfunns- og næringsaktører for å utvikle ny kunnskap og bygge forskningskompetanse som er nødvendig for å møte viktige samfunnsutfordringer. Utlysningene har bidratt til å mobilisere en stor bredde av forskningsinstitusjoner, fag og aktører om en stor, tverrsektoriell samfunnsutfordring. Fire departementer har forpliktet seg til videre forskningssatsing på temaet gjennom utlysning av Forskningsentre for bærekraftig areal- og naturbruk i 2025. Den terrestriske miljøforskningen i Forskningsrådet bidrar vesentlig til oppfyllelse av flere av Langtidsplanens og Forskningsrådets mål, ikke minst målet om å ta forskningen i bruk.

2.2 Om porteføljen klima og miljø

2.2.1 Den totale klima- og miljøporteføljen

Figur 1. Finansiering av klima- og miljøporteføljen 2020-2024 fra Forskningsrådet og EU. Merk at investeringene gjort av Forskningsrådet i 2024 kun omfatter 10 måneder og at de dermed ikke er sammenlignbare med tidligere år. EU-tallene gjelder 12 måneder også i 2024.

Figur 1 viser utviklingen for den totale klima- og miljøporteføljen siden 2020. Som nevnt i innledningen er investeringene fra Forskningsrådet i 2024, både PS klima og miljø sine egne investeringer og andre porteføljestyres investeringer i porteføljen, basert på 10 måneder og ikke 12. EU-tallene for 2024 er basert på 12 måneder og er sammenlignbare med tidligere år.

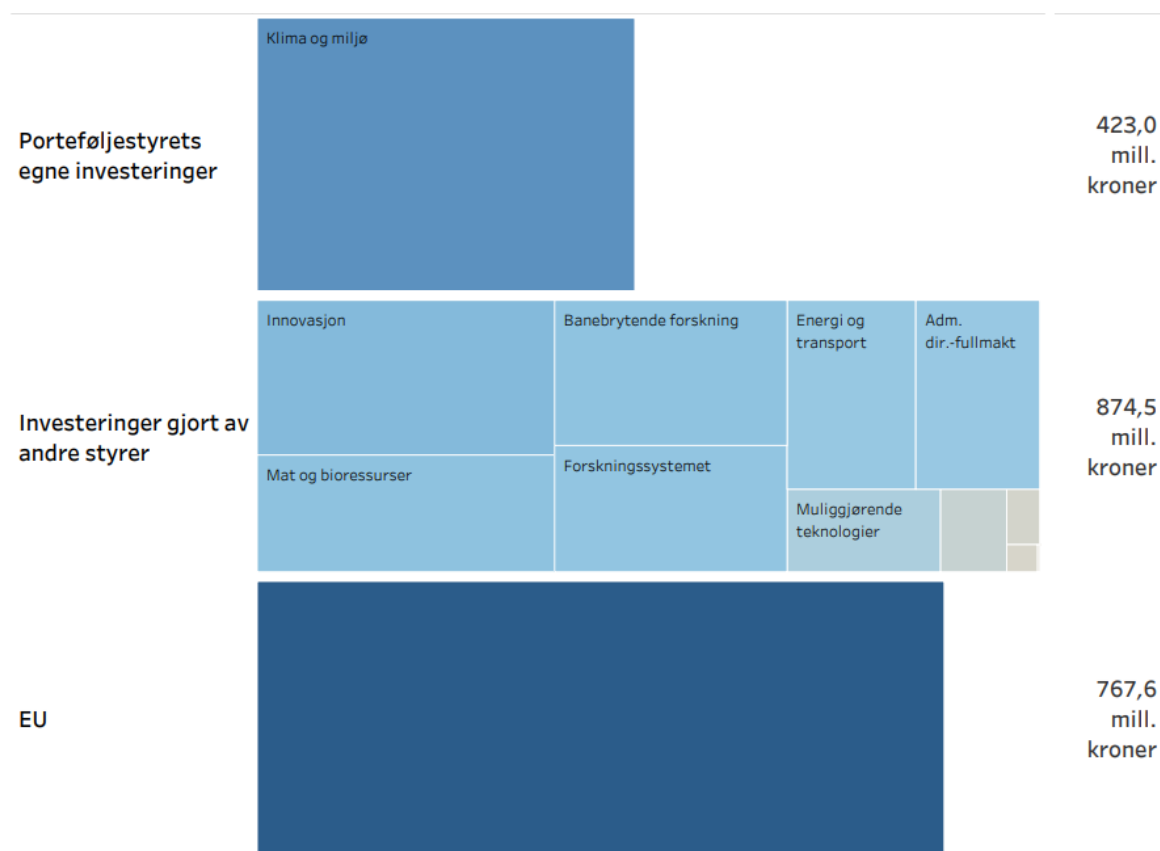
EU-tallene representerer hvor mye midler norske forskningsorganisasjoner henter inn fra EU-programmene og som i Forskningsrådets merkesystem knyttes til Klima- og miljøporteføljen. Midlene som PS Klima og miljø selv rår over er midler som brukes til de ulike temaene som klimaforskning, marint miljø og naturmangfold, terrestrisk miljø og naturmangfold, polarforskning og sirkulær økonomi. Andre porteføljestyres investeringer i klima- og miljøporteføljen er når disse porteføljestyrene gir prosjektfinansiering til fagområder innenfor klima- og miljøporteføljen. Eksempelvis når porteføljestyret for Forskningsystemet tildeler midler fra FRIPRO (fri prosjektstøtte) som går til klimaforskning.

Av figur 1 ser vi at for 2023 er investeringer gjort av andre porteføljestyre nesten dobbelt så stor som PS klima og miljø sine egne investeringer, 1121 mill. kroner mot 549 mill. kroner. I hele perioden har andre av Forskningsrådets porteføljestyre bidratt med mer midler til klima- og miljøporteføljen enn det porteføljestyret for klima og miljø selv rår over. Andelen fra andre porteføljestyre har økt i perioden 2020-2023. I 2020 bidro andre porteføljestyre med 57% av Forskningsrådets investeringer, mens i 2023 var andelen 67%. Man ser også fra figuren at den samlede størrelsen på porteføljen har økt i årene 2020-2023. Det skyldes primært investeringer andre porteføljestyre og EU. PS klima og miljø sine egne investeringer har derimot økt lite i perioden 2020-2023, fra 507 mill. kroner til 549 mill. kroner.

Midler hentet fra EU har hatt en markant økning i perioden og bidrar nå med en større andel av porteføljen enn PS klima og miljø sine egne midler. Økningen i EU-midler skyldes primært igangsetting av prosjekter gjennom Horisont Europa fra 2021 som først virkelig har fått utslag fra og med 2023, se

også figur 11. I 2024 er det også av betydning at EU-tallene gjelder for 12 måneder, mens Forskningsrådets tall kun gjelder for 10 måneder.

Figur 2. Finansiering av klima- og miljøporteføljen i 2024 fordelt mellom investeringer gjort av PS klima og miljø, investeringer gjort av andre porteføljestyre og EU. Den lys blå delen om andre porteføljestyre viser hvilke av dem som bidro mest til klima og miljø i 2024

Klima- og miljøporteføljen var i 2024 var fordelt mellom porteføljestyrets egne investeringer (den målrettede porteføljen), andre porteføljestyres investeringer og EU. For investeringer gjort av andre porteføljestyre viser figuren forholdet mellom bidragene fra de ulike porteføljestyrene. De fire største bidragsyterne til klima og miljø er *Innovasjon*, *Mat og bioressurser*, *Banebrytende forskning* og *Forskningssystemet*.

Fra *Innovasjon* kommer det største bidraget til klima- og miljøporteføljen fra prosjekter med finansiering gjennom *Grønn plattform*, *Innovasjonsprosjekter i næringslivet* innenfor temaet industri og tjenestenæringer og *Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI)*. Disse bidrar primært til delporteføljene Sirkulær økonomi, men også i betydelig grad til delporteføljene Marint og Terrestrisk.

Fra *Mat og bioressurser* er bidraget hovedsakelig fra tematiske utlysninger om matsystem, bioressurser og bioøkonomi, både blått (marint) og grønt (terrestrisk). Bidraget er klart størst til delporteføljene Marint og Sirkulær økonomi, men også i betydelig grad til delporteføljene Klima og Terrestrisk.

Fra *Banebrytende forskning* er bidraget nesten utelukkende prosjekter innenfor *Fri prosjektstøtte* (FRIPRO). Gjennom FRIPRO finansierer Forskningsrådet grunnleggende, fremragende forskning. Det er mange sterke forskningsmiljøer nasjonalt innenfor tematikk som faller inn under klima- og miljøporteføljen, og følgelig også et betydelig tilfang av prosjekter med denne tematikken som får støtte gjennom FRIPRO.

I 2024 var bidraget fra *Forskningssystemet* nesten kun midler til forskningsinfrastruktur og det kan variere mye fra år til år. Det er ikke årlige utlysninger til infrastruktur og det kan variere mye fra utlysning

til utlysning om infrastruktur innenfor klima- og miljøporteføljen får midler. Finansiering av infrastruktur dreier seg om store midler og tildeling til ett prosjekt kan være opptil 200 mill. kroner. Selv om ikke alle midlene utbetales ett år, vil likevel tildeling til store infrastrukturer gi seg markant utslag på investeringer i klima- og miljøporteføljen. Forskningsinfrastruktur for fagområdene i klima- og miljøporteføljen kan blant annet være måleinstrumenter og datakraft for modellberegninger f.eks. innenfor klimaforskningen.

Fra *Energi og transport* er bidraget hovedsakelig fra tematiske utlysninger på energirelaterte problemstillinger og fra Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME). Energiforskningen bidrar i størst grad til delportefølje Klima, men også i betydelig grad til delporteføljene Marint og Terrestrisk, og i litt mindre grad til Sirkulær økonomi.

I «Adm.dir.-fullmakt» ligger midler hvor administrerende direktør har fullmakt. Det gjelder internasjonale satsninger og midler som Forskningsrådet videreformidler direkte til forskningsmiljøene uten søknadsbehandling i Forskningsrådet. I dette ligger hovedsakelig Retur-EU midler og en mindre andel kontingenter.

2.2.2 Grenseflater mot andre porteføljer

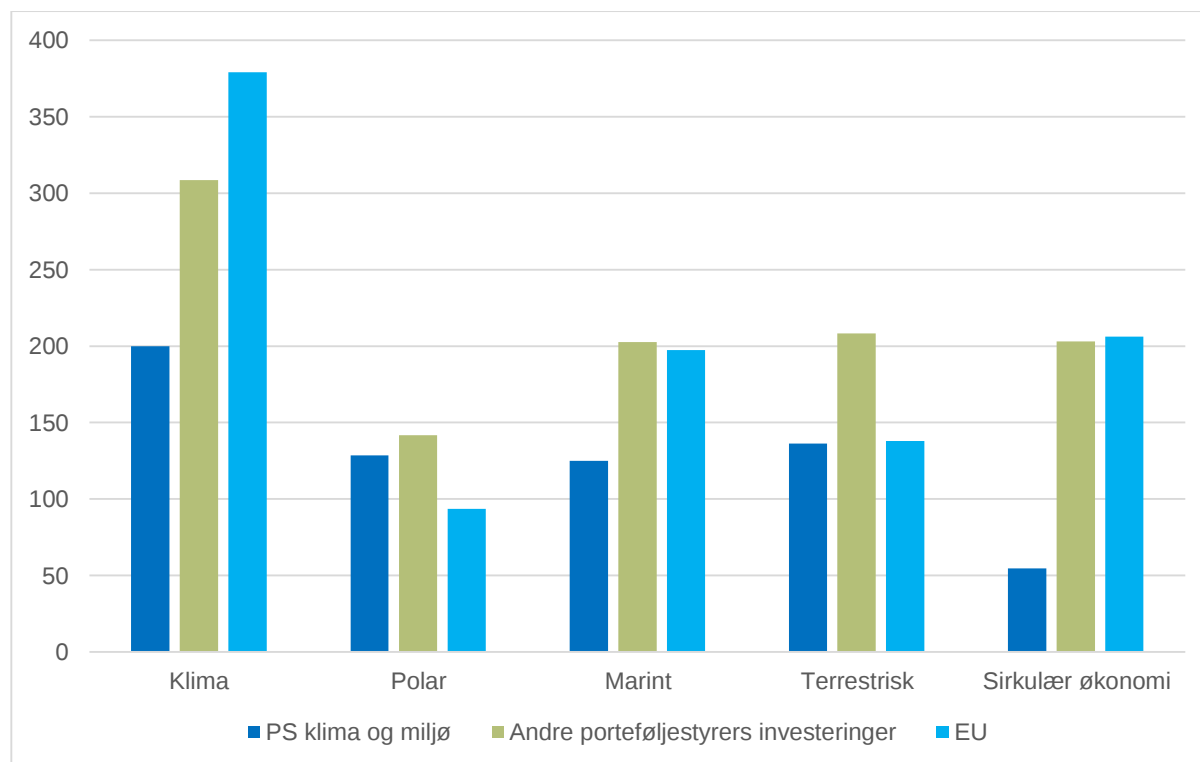
Klima- og miljøporteføljen har over tid en betydelig overlapp med flere andre porteføljer i Forskningsrådet. Det er særlig porteføljene *Forskningssystemet*, *Innovasjon*, *Banebrytende forskning* og *Mat og bioressurser* hvor de årlige investeringene over tid gir mange felles prosjekter og stort felles budsjett. Et prosjekt kan inngå i flere porteføljer. Tabell 1 viser det samlede antall pågående prosjekter og disponibelt budsjett som klima- og miljøporteføljen deler med andre porteføljer. Figur 2 viser grenseflatene mot de andre porteføljene for kun 2024 og tabellen under forsterker tallene i figur 2 og viser at de porteføljene man hadde størst grenseflate med i 2024 også er de porteføljene som også over tid er de klima- og miljøporteføljen har størst overlapp med. Ettersom en investering (et prosjekt) kan merkes med fagområder som dekkes av flere porteføljer, vil investeringer i mange tilfeller telles flere ganger. Budsjettsummene i tabell 1 gjelder for alle pågående prosjekter og stemmer derfor ikke med disponibelt budsjett i figur 1 som gjelder kun 2024.

Tabell 1. Disponibelt budsjett og antall aktive prosjekter, inkludert EU, som klima- og miljøporteføljen deler med andre porteføljer i Forskningsrådet.

Portefølje	Disponibelt budsjett (mill. kr.)	Antall prosjekter
Banebrytende forskning	783	565
Demokrati og global utvikling	174	164
Energi og transport	711	359
Forskningssystemet	1 812	1145
Helse	78	77
Innovasjon	1 463	795
Mat og bioressurser	700	418
Muliggjørende teknologier	647	444
Samisk samfunn og kultur	10	20
Velferd og utdanning	80	100

2.2.3 Delporteføljenes bidrag til totalporteføljen

Figur 3. Investeringer i delporteføljene i 2024 og deres bidrag til totalporteføljen for klima og miljø.

Både PS Klima og miljø sine egne investeringer og andre porteføljestyres investeringer i 2024 fordelt på delporteføljene vises i figur 3. Figuren illustrerer primært forholdet mellom delporteføljene og selve tallene er ikke reelle ettersom Forskningsrådet investeringer omfatter kun 10 måneder. For 2024 omtrent likt som for 2023 med tanke på andre porteføljes investeringer i delporteføljene. Det er fortsatt i delportefølje klima de andre porteføljestyrene bidrar mest og de bidrar minst til delportefølje polar. Forholdet mellom de fem delporteføljene er også omtrent som foregående år.

EU-midler hentes i størst grad inn til delportefølje klima, nesten dobbelt så mye som til sirkulær økonomi og marint naturmangfold og miljø. Forskning på Terrestrisk naturmangfold og miljø henter noe mindre, mens til polarforskning hentet norske forskere i 2024 kun en firedel av midlene til klimaforskning.

Det er verdt å merke seg at EU-midlene er noe større for delportefølje *Sirkulær økonomi* enn for delportefølje *Marint naturmangfold og miljø*, selv om Norge har større forskningsmiljøer på sistnevnte. En sannsynlig forklaring er at det er mange flere finansieringsmuligheter for sirkulær økonomi i Horisont Europa enn for f.eks. for marint og særlig polar. I klynge 6 er det en egen «destinasjon» som omhandler sirkulær- og bioøkonomi. Budsjettet for 2025 for denne destinasjonen ligger på 132 mill. euro fordelt på 15 utlysinger (ca. 1,5 mrd kr). I tillegg kommer andre muligheter for finansiering f.eks. i klynge 4 (Digital, Industry and Space).

Både marint og polar er derimot mer eller mindre begrenset til klynge 6 (pluss støtte til enkeltforskere og infrastruktur). Til sammenligning kommer det ca. 2 årlige utlysinger på polar i klynge 6 med et budsjett på ca. 1/10 av det på sirkulærøkonomi.

Porteføljestyrets egne investeringer var størst i delportefølje klima, mens de var lavere og på ganske likt nivå for delporteføljene polar, marint og terrestrisk. Sirkulær økonomi skiller seg ut som delporteføljen med klart lavest andel av porteføljestyrets egne investeringer i 2024.

2.2.4 Finansiering av klima- og miljøporteføljen

Flere departementer bidrar til finansieringen av klima- og miljøporteføljen. Den målrettede klima- og miljøporteføljen, dvs. midlene som porteføljestyret for klima og miljø selv disponerer, kommer hovedsakelig fra Klima- og miljødepartementet (KLD), Kunnskapsdepartementet (KD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Energidepartementets bidrag (28 mill.) er midler som går gjennom Forskningsrådet og er øremerket programmet «*Sea Bird Population, SEAPOP/ Sea track*» for kartlegging og overvåking av sjøfugler. Landbruks- og matdepartementet (LMD) bidrar med 2 mill. kroner. I tillegg kommer 6,5 mill. kroner fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL) og Forskningsmidler over jordbruksavtalen (JA).

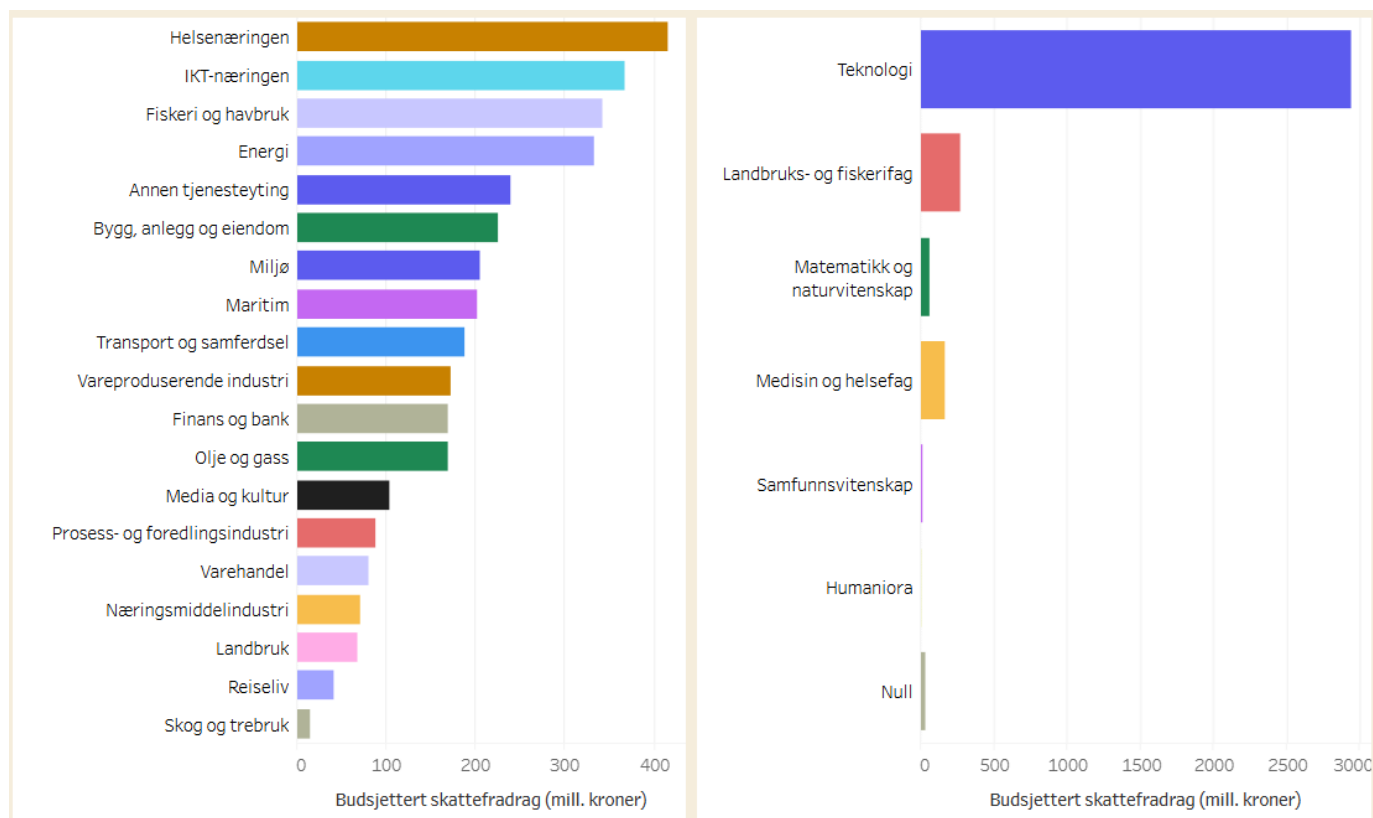
Midlene fra KLD, KD og NFD fordeles på de ulike fagområdene i porteføljen. KDs og KLDs midler brukes til forskningsprosjekter innenfor klima, terrestrisk miljø, polar, sirkulær økonomi og marine økosystemer. NFDs midler brukes til forskning på ulike marine problemstillinger.

2.2.5 SkatteFUNN

Skattefradrag for Forskning og Utvikling i et Nyskapende Næringsliv (SkatteFUNN) er en rettighetsbasert skattefradragsordning for norske bedrifter. Bedriftene kan søke om skattefradrag for 19% av FoU-kostnadene til et forsknings- og utviklingsprosjekt. Ordningen administreres av Forskningsrådet, i samarbeid med Skatteetaten (ref. [Forskningsrådets hjemmeside](#)).

Søknadene vurderes av Forskningsrådet som bruker skattelovens definisjon av FoU. Fordi det er en rettighetsbasert ordning blir alle søknader som møter kriteriene innfridd.

Budsjetterte skattefradrag gjennom SkatteFUNN er ikke fordelt på Forskningsrådets ulike porteføljer, men tallene er fordelt på næringer og fagområder.

Figur 4. Budsjettert skattefradrag fordelt på næringer og fagområder i 2024.

2.3 Porteføljens profil

Oversikten i tabell 2 viser de ulike forskningskategoriene i Forskningsrådets merkesystem som inngår i porteføljen for klima og miljø. Kategoriene for hver delportefølje ble etablert i 2019 og det er sannsynlig at det er noe underrapportering de første årene.

Noen delporteføljer har mange kategorier, som f.eks. klima, mens sirkulær økonomi har én og favner all forskning i den kategorien. Man bør også merke seg at noen av delporteføljene har et bredt spekter av kategorier. Delporteføljen terrestrisk naturmangfold og miljø dekker f.eks. både kulturminner og miljøgifter. Delportefølje polar er ikke inndelt tematisk, men geografisk. Temaet «Arktis» dekker derfor kategoriene som inngår i de andre delporteføljene, f.eks. klimasystem, karbonopptak, miljøgifter og kulturminner.

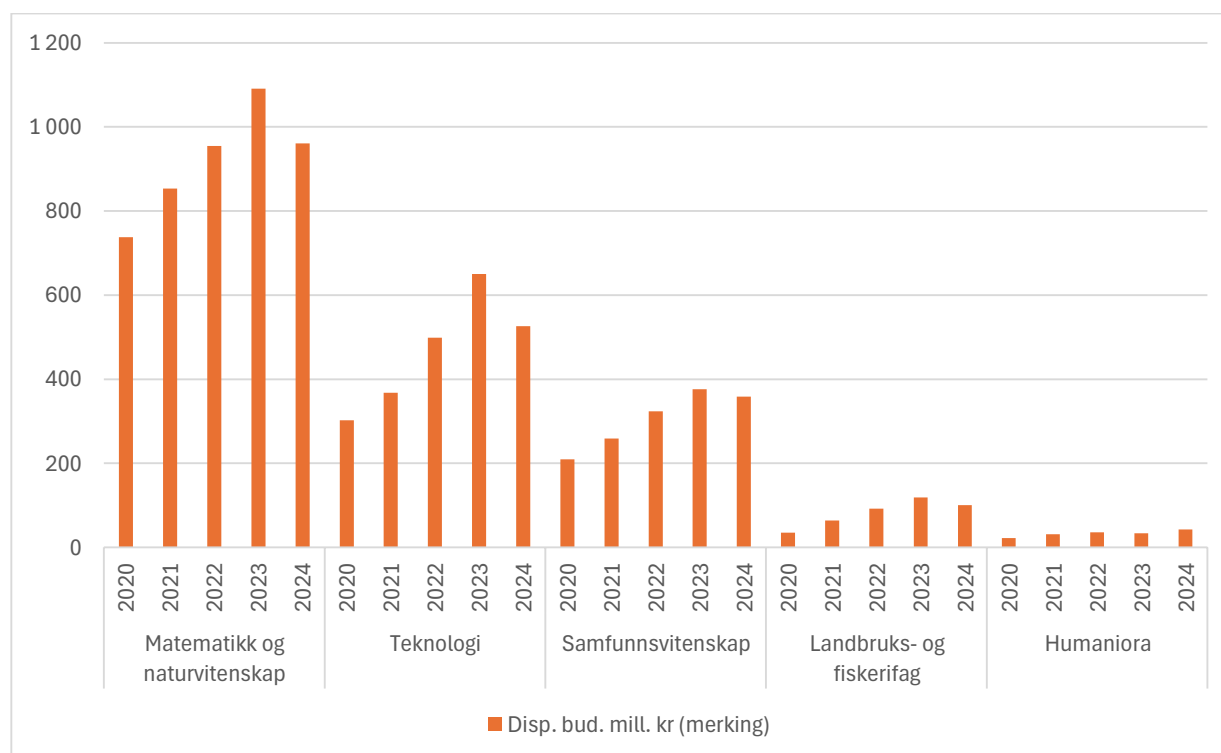
Tabell 2. Kategoriene det er registrert forskning på innenfor hver delportefølje.

Klima	Klimaeffekter og klimatilpasning – Klimasystem og klimaendringer – Globale klimautfordringer – Rammebetingelser og virkemidler for utslippsreduksjon og karbonopptak – Klimatjenester
Polar	Arktis – Antarktis – Svalbard
Marint naturmangfold og miljø	Marint naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester – Marin forurensning inkl. miljøgifter – Marint arealbruk og arealendring – Fiskeri – Havbruk – Marin bioteknologi
Terrestrisk naturmangfold og miljø	Terrestrisk naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester – Terrestrisk forurensning inkl. miljøgifter – Terrestrisk arealbruk og arealendring – Kulturminner og kulturmiljøer – Globale miljøutfordringer
Sirkulær økonomi	Sirkulær økonomi

Hvilke(t) fagområde det enkelte prosjekt blir klassifisert som stammer fra fagkoder søkeren selv oppgir i søknaden om prosjektfinansiering. Figurene 5-10 med fordeling over fagområder for både totalporteføljen og delporteføljene viser ikke store endringer i forholdet mellom fagområdene fra år til år. Merk at tallene for 2024 ikke er sammenlignbare med tidligere år. Det ligger ofte i prioriteringene for de ulike budsjettformålene (som gjaldt t.o.m. 2024) hvilke fagområder utlysningene favner.

I tillegg til hvilke tematiske utlysninger som legges ut, er det nødvendig å se nærmere på hvilke prosjekter som får finansiering fra den enkelte utlysning før vi kan detaljert analysere endringer i porteføljens sammensetning. De tematiske utlysningene er ofte brede slik at flere fagområder og disipliner kan søke og få finansiering. I *Banebrytende forskning* er det ikke føringer for hvilke temaer søknadene skal fokusere på og dermed kan bidraget til fagområder og fagdisipliner til klima- og miljøporteføljen endre seg fra år til år.

Figur 5. Forholdet mellom de ulike fagområdene i porteføljen for klima og miljø. Alle investeringer Forskningsrådet og EU.

Matematikk og naturvitenskap dominerer i totalporteføljen slik det har vært gjennom flere år. Som tidligere er *geofag* den dominerende fagdisiplinen innenfor matematikk og naturvitenskap og som tidligere er den nest største fagdisiplinen *zoologiske og botaniske fag*. Samlet var *basale biofag* og *zoologiske og botaniske fag* omtrent like store som geofag. Forholdet mellom geofag og biologiske fag, og de andre disiplinene innenfor mat-nat, har vært relativt stabilt i perioden 2020-2024, noe som tyder på at det ikke har vært foretatt spesifikke prioriteringer eller føringer i utlysningene i denne perioden.

Delportefølje sirkulær økonomi er den som i stor grad bidrar til totalporteføljens omfang av teknologifag. I fagområdet teknologi var *materialteknologi* i 2024 fortsatt den største disiplinen. *Nanoteknologi* utgjør en svært liten andel av porteføljen. Det er verdt å merke seg at selv om vi ser bort fra tallene for 2024, har berg- og petroleumsfag hatt mer enn en halvering i klima- og miljøporteføljen siden 2020. Vi har ingen tydelig årsak til nedgangen.

Samfunnsvitenskapene utgjør en relativt mye større andel av delporteføljene klima og terrestrisk enn de tre andre delporteføljene, se figurene 6-10. Det er heller ikke her særlige endringer fra i fjor og *tverrfaglig samfunnsvitenskap* har den største andelen. *Økonomi og statsvitenskap* er to andre fag som har en god andel av porteføljens samfunnsvitenskap.

Humaniora utgjør en liten andel av Klima- og miljøporteføljen. *Arkeologi* er den største fagdisiplinen i humaniora, og hadde i 2024 et budsjett på 15 mill. kroner, sammenlignet med f.eks. *geofag* som hadde 356 mill. kroner. Det er imidlertid interessant å se at *Humaniora* hadde en økning i budsjett 2023-2024 (fra 33 til 43 mill. kroner) selv om 2024 kun omfatter 10 måneder.

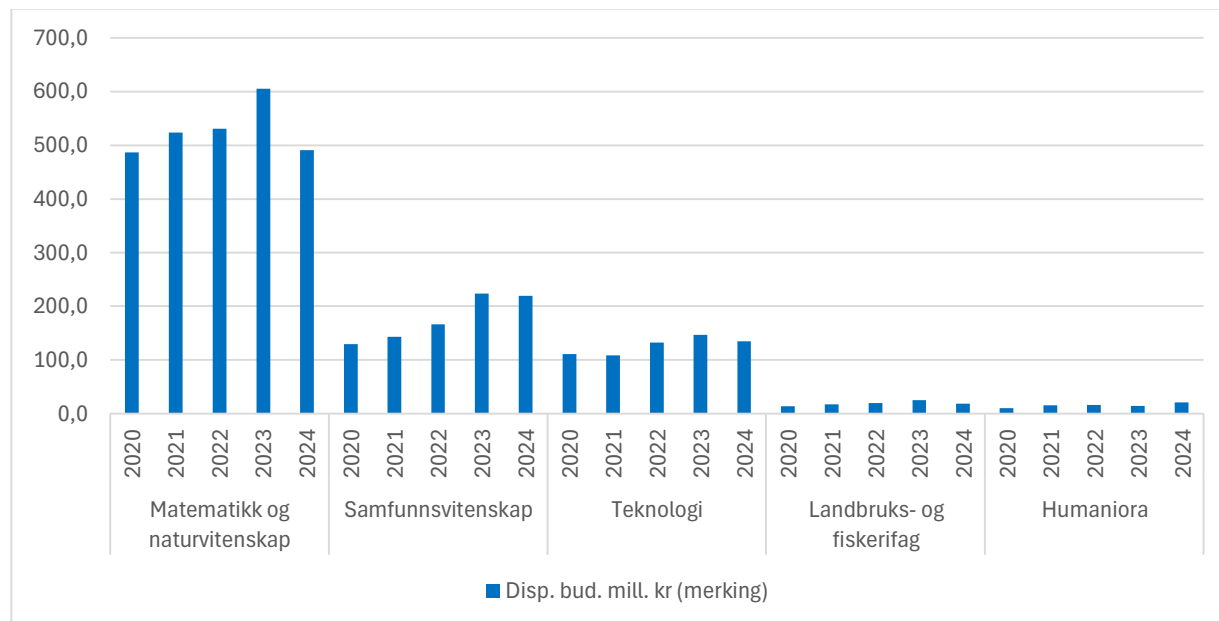

Fig 6. Forholdet mellom fagområder i delportefølje klima 2020-2024. Forskningsrådet og EU. Millioner kroner.

For delporteføljen klima er fagområdet matematikk og naturvitenskap størst med 55% av budsjettet. Deretter følger Samfunnsvitenskap som er større enn Teknologi, noe som gjenspeiler at effekter og konsekvenser av klimaendringer påvirker samfunnet i stadig større grad og at dermed samfunnseffekter har fått større prioritet de seneste årene i utlysningene fra den målrettede porteføljen, dvs. de midlene porteføljestyret selv disponerer. Samfunnsvitenskap har også størst relativ økning i perioden 2020-2024. Dette er en direkte følge av at Forskningsrådet har integrert mer samfunnsvitenskapelig forskning innenfor delportefølje klima for å sikre at samfunnsmessige perspektiver blir ivaretatt.

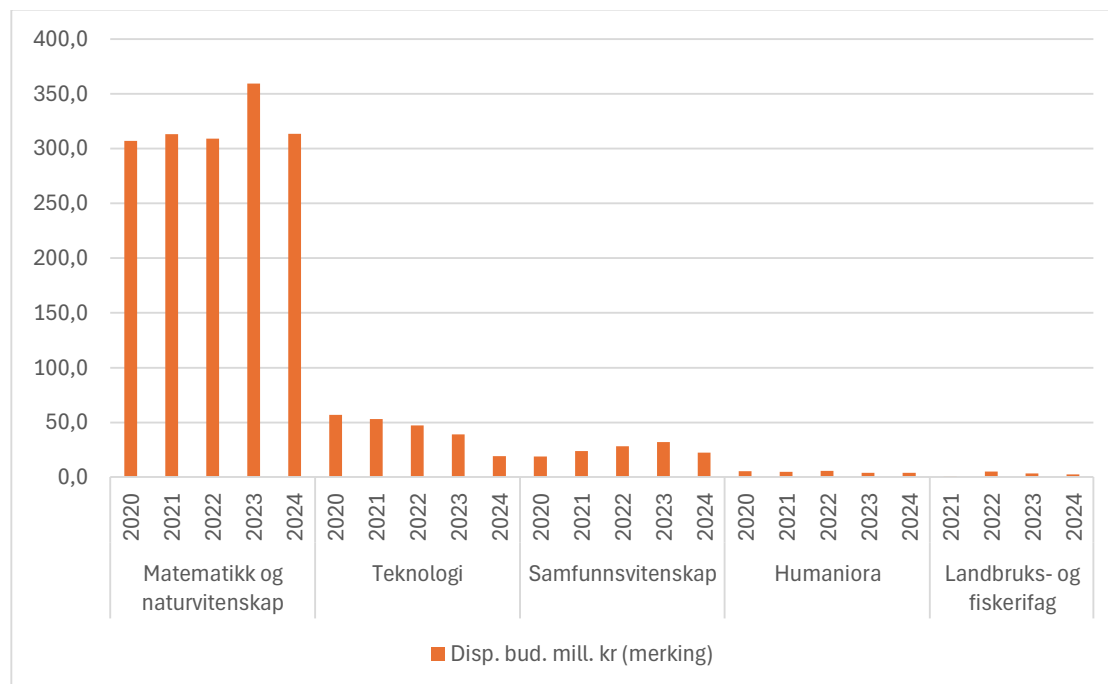
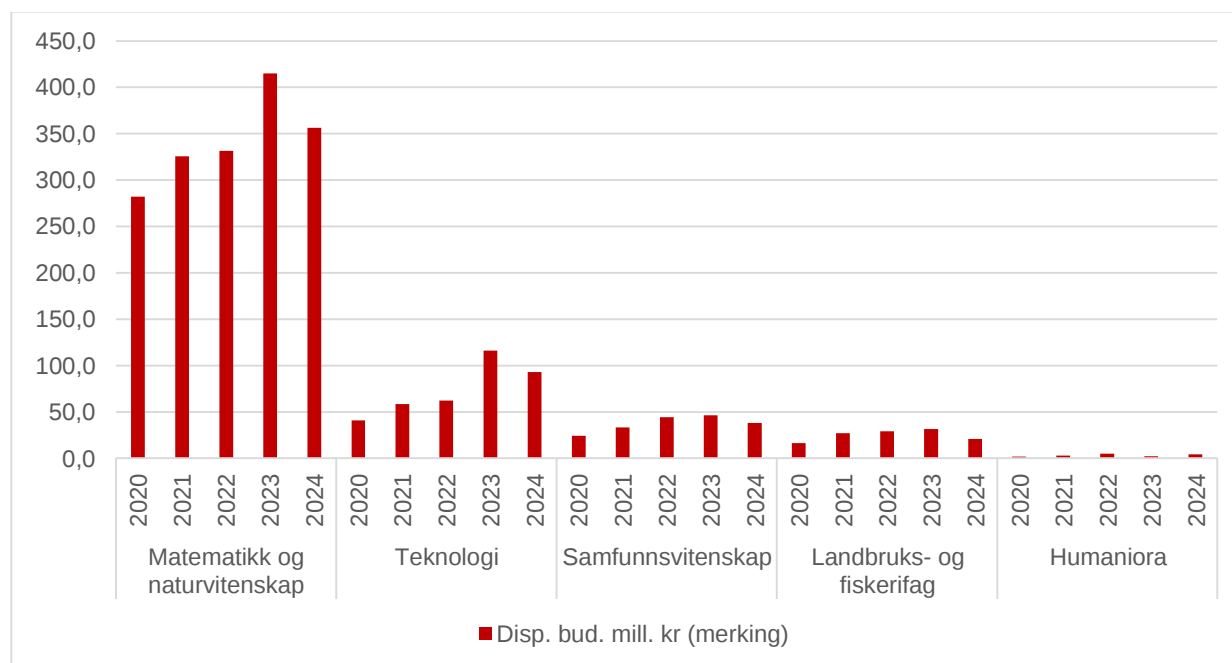

Fig 7. Forholdet mellom fagområder i delportefølje polar 2020-2024. Forskningsrådet og EU. Millioner kroner.

Det er ingen markerte endringer i delportefølje polar fra i fjor. Naturvitenskapene er helt dominerende og utgjør en større andel enn alle de andre fagområdene til sammen. Fordelingen mellom fagområder har i flere år vært slik figur 7 viser. Naturvitenskapene har hatt en relativt jevn økning i perioden, mens man ser at teknologifagene viser en nedadgående tendens i polarporteføljen. Det er ikke noen spesifikke prioriteringer, hendelser eller annet som forklarer nedgangen i teknologifag i polarporteføljen, men det er nærliggende å anta prosjekter fra tidligere utlysninger har gått mot avslutning.

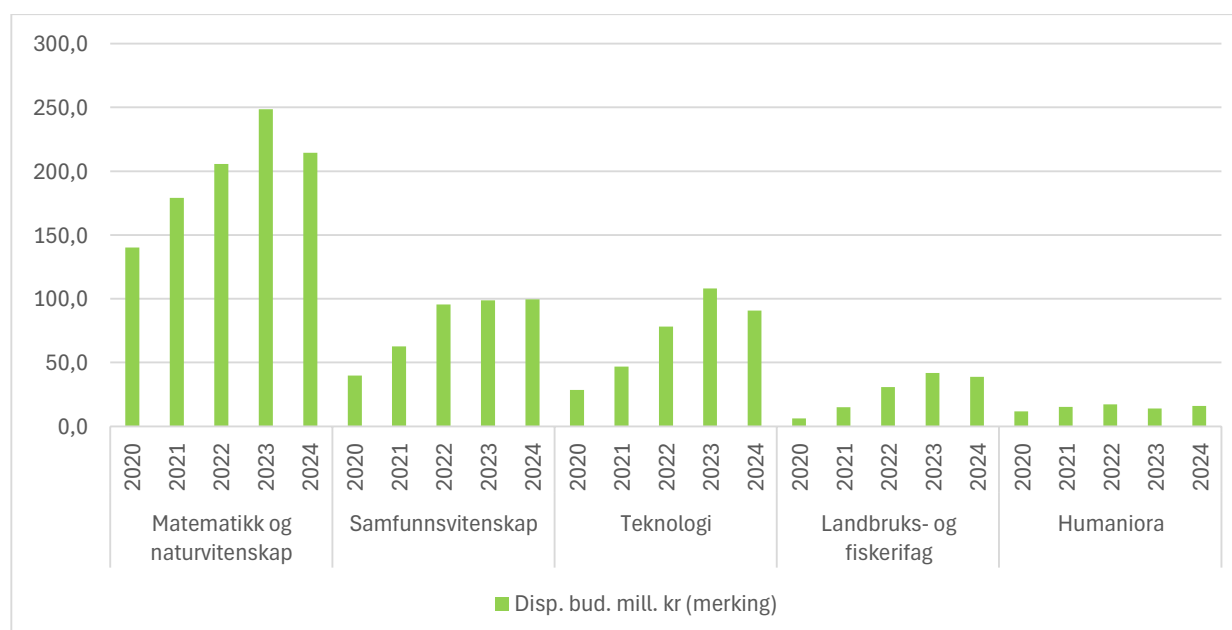
Samfunnsvitenskap i 2024 utgjorde ca 6% av delporteføljen. Andelen samfunnsvitenskap har økt marginalt fra 4% av polarporteføljen i 2019 til 6% i 2023. De tematiske utlysningene på polar har i liten grad vært rettet mot samfunnsfag og humaniora.

Blant annet på grunn av polarforskningens geografiske avgrensning slik den er definert i Forskningsrådet, er det en stor dominans av naturvitenskapene. Samfunnsvitenskapelige og humaniora prosjekter blir ofte begrenset til Svalbard, og omfatter kulturminner, turisme og næringsutvikling, mens naturvitenskapelige prosjekter utføres over et større geografisk område. Dersom de norske nordområdene hadde vært inkludert i polarforskning, er det en større andel samfunnsvitenskapelige prosjekter.

Figur 8 Fagområder in delportefølje marint. Forskningsrådet og EU. Millioner kroner.

I den marine delportefølje er Matematikk og naturvitenskap klart dominerende fagområde med 70% i 2024 (dominert av zoologiske og botaniske fag, etterfulgt Matematikk/naturvitenskap- tverrfaglig, basale biofag og geofag). Teknologi er nest største fagområde med 18% (dominert av marin teknologi, informasjons- og kommunikasjonsteknologi og bioteknologi). Samfunnsvitenskap utgjør 7% av innsatsen i 2024 (hvorav økonomi, rettsvitenskap og samfunnsvitenskap- tverrfaglig er de største områdene). Landbruks- og fiskerifag står for 4% og Humaniora under 1%. Vi ser generelt en økning av midler innenfor fagområdene, men når man ser på prosentvis utvikling har Matematikk og naturvitenskap en relativ reduksjon siden 2020. Teknologiområdet har i samme periode økt relativt sett fra 11% til 18%. De resterende fagområdene ligger nokså stabilt over de samme årene.

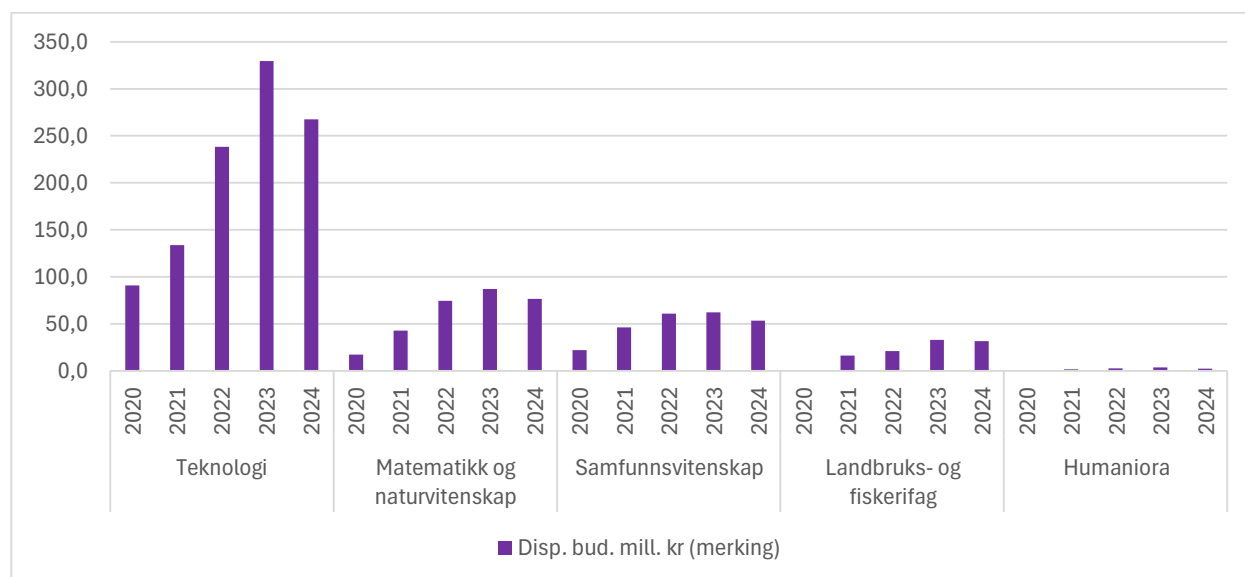

Figur 9. Fagområder i delportefølje terrestrisk. Forskningsrådet og EU. Millioner kroner.

I delportefølje terrestrisk naturmangfold og miljø er Matematikk og naturvitenskap i 2024 størst med 47%, mens Teknologi og Samfunnsvitenskap er like store med hhv. 21% og 19% av innsatsen.

Landbruks- og fiskerifag står for 8%, Humaniora under 3% og Medisin og helsefag 2%. Vi ser en jevn vekst innenfor de tre viktigste fagområdene. Det ser ikke ut til å være noen endring i fordeling mellom fagområdene. Andelen prosjekter med humaniora er liten. De målrettede satsingene innenfor miljø og klima samt fri prosjektstøtte bidrar mest. Her er det institutt- og universitetssektoren som står for forskningen. Deretter følger satsingen på brukerstyrte innovasjonsprosjekter for bedrifter med en vesentlig andel, og her er næringslivsandelen dominerende. Like stor er prosjekter finansiert under EUs rammeprogram. Her er institutt- og universitetssektoren dominerende, men vi ser også innslag av næringsliv og offentlig sektor.

Figur 10. Fagområder i delporteføljene sirkulær økonomi. Forskningsrådet og EU. Millioner kroner.

Teknologi er det dominerende fagområdet i delporteføljen og utgjorde 58% av den i 2024. Deretter fulgte matematikk og naturvitenskap (16%), samfunnsvitenskap (11%) og landbruks- og fiskerifag (7%). Humaniora utgjorde under 1%.

Det er særlig to årsaker til den store teknologiandelen. Den første er investeringer gjort av PS Innovasjon, spesielt gjennom *Grønn plattform* og *Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN)* innenfor temaområdet Industri og tjenestenæringer. Begge ordningene er totalt dominert av teknologi. Den andre årsaken til den høye teknologiandelen er prosjekter finansiert gjennom Horisont Europa. Det gjelder spesielt gjennom klynge 4, men også i betydelig grad gjennom klynge 5 og 6. Porteføljestyret for klima og miljø sine egne investeringer bidrar også til teknologiandelen, som i 2024 utgjorde omtrent 40% av porteføljestyrets investeringer i delporteføljen.

De største bidragene til samfunnsvitenskap i delporteføljen er Porteføljestyret for klima og miljø sine egne investeringer og prosjekter finansiert gjennom Horisont Europa.

I arbeidet med sirkulær økonomi må man jobbe langs flere spor. For den enkelte bedrift er det viktig med teknologiutvikling, sirkulære forretningsmodeller og økt grad av ressurseffektivitet. Omstilling til sirkulær økonomi krever imidlertid en stor endring på samfunnsnivå for å ta tak i store systemiske utfordringer på tvers av sektorer og bransjer. Det er derfor et tankekors at samfunnsvitenskap og humaniora ikke er bedre representert i delporteføljen, og det tyder på et behov for å løfte disse fagområdene høyere framover.

2.3.1 Anvendelsesområder

Klima- og miljøporteføljen henvender seg til norske forskningsorganisasjoner som forskningsinstitutter, universiteter, høyskoler og andre forskningsmiljøer. Videre har porteføljen anvendelse mot forvaltning,

næringsliv og samfunnet ellers. Det er noe ulikt hvilke anvendelsesområder delporteføljene henvender seg primært mot, hvor sirkulær økonomi i større grad enn de andre delporteføljene henvender seg til næringslivet. Forvaltning er et viktig anvendelsesområde for hele porteføljen.

Klimaforskning er viktig for alle deler av samfunnet. Forskning på klimaendringer, effekter og konsekvenser for natur og samfunn, på klimarisiko, klimatjenester og grønn omstilling, gir kunnskap både for forvaltningen, næringslivet og samfunnet. Kunnskap om klimasystemet danner grunnlag for studier av klimaeffekter som igjen har betydning for samfunnets tilpasning og omstilling til klimaendringene. Klimaforskningen styrker både den lokale, nasjonale og globale kunnskapsutviklingen og brukes i kunnskapssynteser, gjennom blant annet FNs klimapanel IPCC og naturpanel IPBES. Norske forskere har da også i stor grad bidratt i dette arbeidet.

Polarforskningen bidrar først og fremst med kunnskap relevant for klima- og økosystemforståelse i de polare områdene. Oseanografi utgjør en vesentlig del av polarporteføljen og resultater herfra bidrar i stor grad til forståelse av det marine miljø i polarområdene. Resultater fra klimaforskningen i polare områder bidrar blant annet til FNs klimapanel. Videre er forskningen som utføres i polarområdene på biologi og økosystemer viktig i forståelsen av endringene som skjer i polarområdene. Denne kunnskapen er nødvendig for en økosystembasert forvaltning og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling i disse områdene. Den store satsningen Arven etter Nansen, som ble avsluttet i 2024, har bidratt med mye forvaltningsrelatert kunnskap. Kunnskap om miljøgifters effekter og langtransportpotensiale har vist seg viktig for blant annet internasjonale konvensjoner. Porteføljen er videre relevant for norsk utenrikspolitikk og folkeretten, og gir også vesentlige forskningssamarbeids- og kunnskapsbidrag innenfor geopolitikk for å bidra til en fredelig utvikling i de polare områdene.

Kunnskap om marine økosystemer og hvordan de påvirkes av ulik menneskelig aktivitet er grunnleggende for en bærekraftig forvaltning og næringsvirksomhet. Resultater fra forskningen er viktig for forvaltning av bærekraftig fiskeri- og sjømatindustri, og er et sentralt kunnskapsgrunnlag for myndighetenes økosystembaserte forvaltning. Resultater fra den marine delporteføljen anvendes også for å forstå effekten av ulike påvirkninger på det marine miljøet og er viktig i internasjonalt konvensjonsarbeid som f.eks. OSPAR og internasjonale kunnskapsoppsummeringer som f.eks. IPBES.

En vesentlig andel av delporteføljen terrestrisk naturmangfold og miljø er forvaltningsrettet, og skal styrke kunnskap for forvaltning av naturmangfold og miljø, samt kunnskap for bærekraftig landbruk og matproduksjon. Forvaltningsområdene med størst omfang er Miljø, klima og naturforvaltning og Næring og handel. Delporteføljen har i lengre tid jobbet for å utvikle grenseflaten mot næringslivet. Etter fem år med *Arealer under press*-utlysningene ser vi en positiv effekt, og det var 50 næringslivspartnere i alle de første 36 Arealer under press-prosjektene. Søknadstypen KSP-S bidrar til å få med næringslivet og offentlig sektor i forskningen. *Arealer under press* som utlysningsserie har også engasjert en stor bredde av forskningsmiljøer som ikke tidligere har søkt midler fra de målrettede utlysningene innenfor klima og miljø.

Sirkulær økonomi er ikke et mål i seg selv, men derimot et viktig verktøy for en bærekraftig samfunnsutvikling innenfor planetens tålegrenser. Forskning på ressurseffektivitet og redusert forbruk gir kunnskap som er relevant for næringsliv, forvaltning og samfunnet for øvrig. En stor del av porteføljen er næringslivsrettet og bidrar med kunnskap om sirkulære forretningsmodeller og ressurseffektivitet. Andre deler av porteføljen er mer forvaltningsrettet og skal gi kunnskap om rammebetingelser og tiltak for omstilling til sirkulær økonomi i et systemperspektiv.

2.3.2 FoUol-verdikjede

Dette kapittelet viser hvor i verdikjeden forskningen eller innovasjonen foregår. Det gir blant annet oversikt over hvordan forskningen fordeles mellom de ulike sektorene, utvikling innenfor tverrfaglighet og hvilke samarbeidsland som er for porteføljens prosjekter.

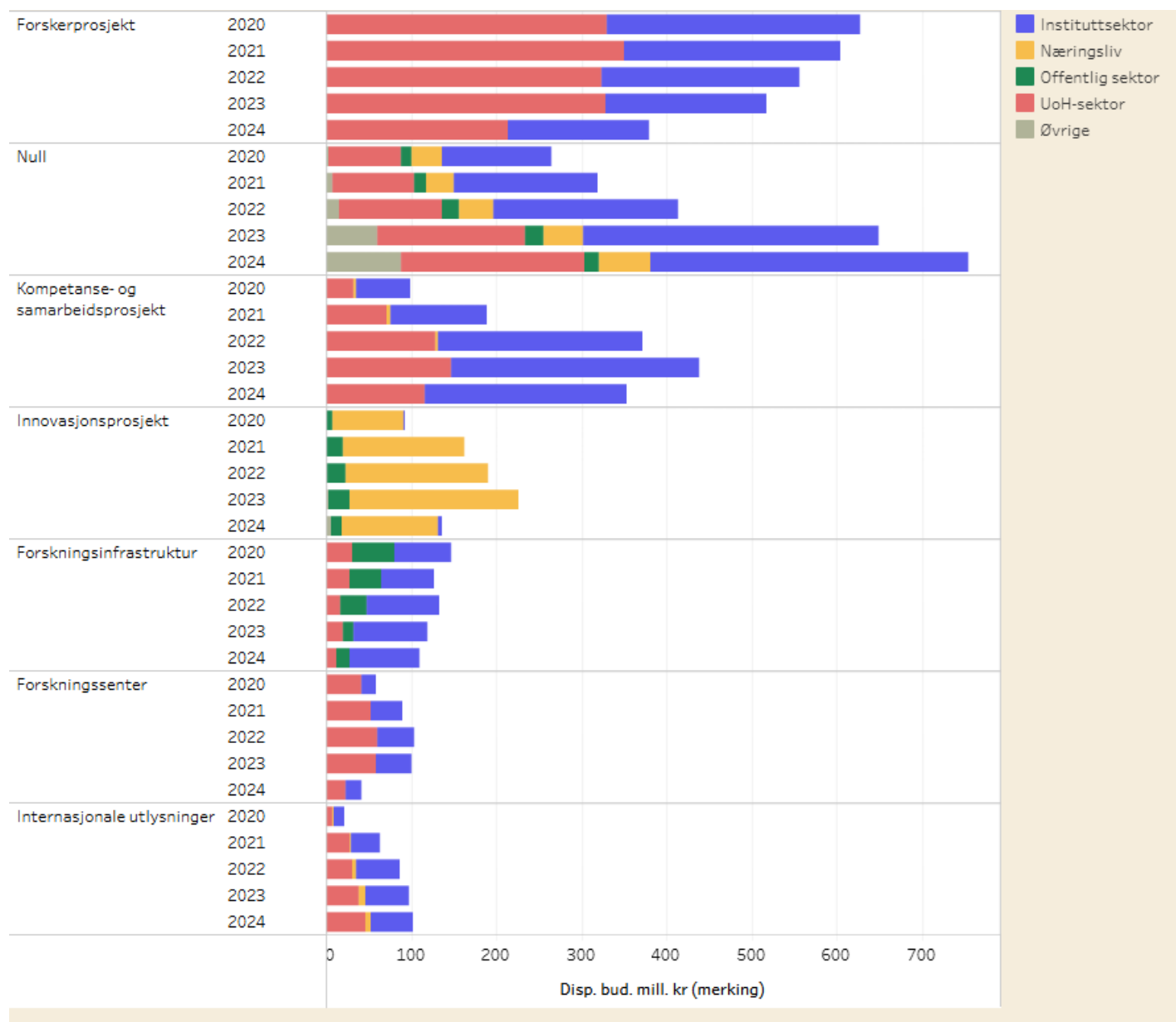
Klima- og miljøforskningen foregår primært i universitets- og høyskolesektoren og i instituttsektoren. Forskningskapasiteten i forskningsmiljøene, offentlig sektor og næringslivet styrkes gjennom tildelinger fra Forskningsrådet.

Forskningsrådet legger forutsigbare rammer for aktørene gjennom jevnlig utlysninger, og tilpasser så langt som mulig bruken av søknadstyper til de aktuelle FoU-utfordringene. Blant de mest brukte søknadstypene i klima- og miljøporteføljen, særlig når det gjelder PS klima og miljø sine egne investeringer, er Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP):

- Formålet med Forskerprosjekt er å fremme fornyelse og utvikling i forskningen innenfor fagene og de tematiske områdene det lyses ut midler til. Prosjektene skal bidra til viktig ny innsikt i den internasjonale kunnskapsfronten. I motsetning til KSP er det kun godkjente forskningsorganisasjoner som kan delta i Forskerprosjekter. Både norske og utenlandske forskningsorganisasjoner kan delta.
- Formålet med KSP er å utvikle ny kunnskap og bygge forskningskompetanse som samfunnet eller næringslivet trenger for å møte viktige samfunnsutfordringer. Søknadstypen forutsetter prosjektsamarbeid mellom forskningsmiljøer og relevante aktører utenfor forskningssektoren.

Figur 11, side 18, viser samlet oversikt for klima- og miljøporteføljen og hvilken andel de ulike sektorene har tatt av de tildelte midlene innenfor hver utlysningstype i perioden 2020-2024.

Sett på alle utlysningstypene samlet, er det instituttsektoren som har størst andel av de totale midlene i klima- og miljøporteføljen. Sammenlignet med UoH-sektoren er det særlig innenfor EU-midler og KSP-utlysninger at instituttsektoren er stor, mens UoH sektoren dominerer i utlysningstypen Forskerprosjekt.

Figur 11. Oversikt over de ulike utlysningstypene 2020-2024 (til venstre), størrelsen på utlysningene og hvilke sektorer som mottar midler fra dem. «Null» er EU.

Figur 11 viser at det er en markant økning i finansieringen fra EU i 2023 og 2024. Den store økningen fra 2022 til 2023 skyldes nok først og fremst at det var da Horisont Europa-prosjektene kom i gang fra oppstart i 2021. Noen få startet i 2022, men det var først fra 2023 at den store mengden av innvilgede prosjekter hadde oppstart. Hovedøkningen kommer sannsynligvis i stor grad fra klynge 6 (Mat, bioøkonomi, naturressurser, landbruk og miljø), der instituttsektoren er dominerende. Også klynge 4 (Digitalisering, næringsliv og romvirksomhet) og 5 (Klima, energi og mobilitet) er viktige i denne sammenhengen.

EU-midler markeres som «Null» fordi det ikke er inkludert noe av Forskningsrådets midler i denne kategorien.

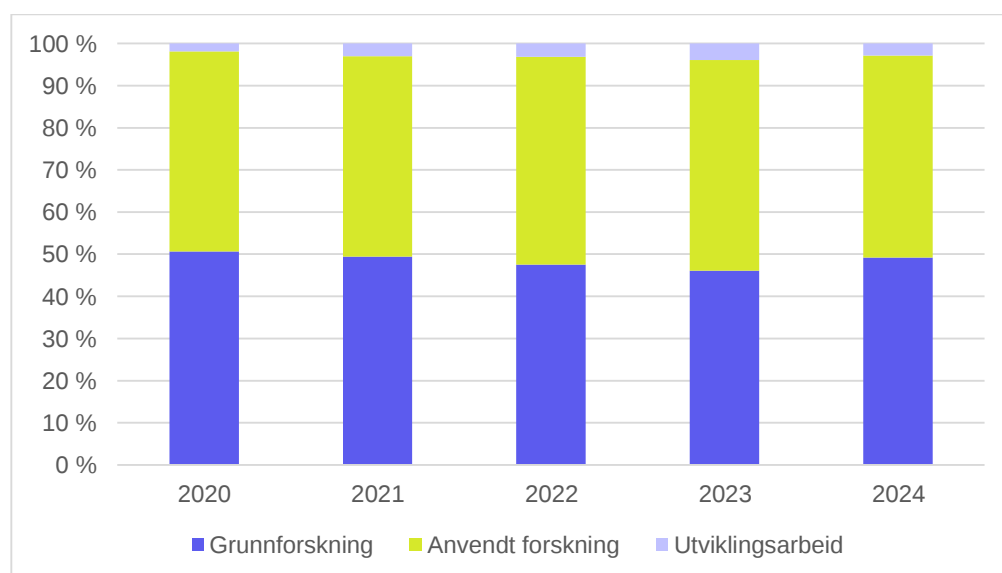
I kategorien *Internasjonale utlysninger* ligger blant annet EU partnerskapene. Partnerskapene lyses ut på Forskningsrådets hjemmesider som *Internasjonale utlysninger* og da er midler fra Forskningsrådet inkludert der. Det kan også være utlysninger som ikke er partnerskap som ligger under *Internasjonale*

utlysninger, både bi- og multilaterale utlysninger utenom EU som NordForsk og Belmont Forum. Det er norske forskeres budsjettandel av prosjektene som er inkludert i tallene.

2.3.3 Forskningsart

Indikator: Fordeling mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid

Figur 12. Forholdet mellom grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid i klima- og miljøporteføljen basert på investeringer fra alle porteføljestyrene i Forskningsrådet. Søylene omfatter prosjekter som er merket 100% for klima og miljø.

I perioden 2020-2024 har forholdet mellom anvendt forskning og grunnforskning i porteføljen vært relativt stabilt. Tallmaterialet for 2024 er basert på 10 måneder, men forholdet mellom forskningsartene ser likevel ut til å være stabilt.

Det er minimale forskjeller på resultatet i figur 12 og om vi bare ser på den målrettede porteføljen. Det er noe mindre utviklingsarbeid i den målrettede porteføljen, men vi anser det er innenfor feilmarginer i registreringen.

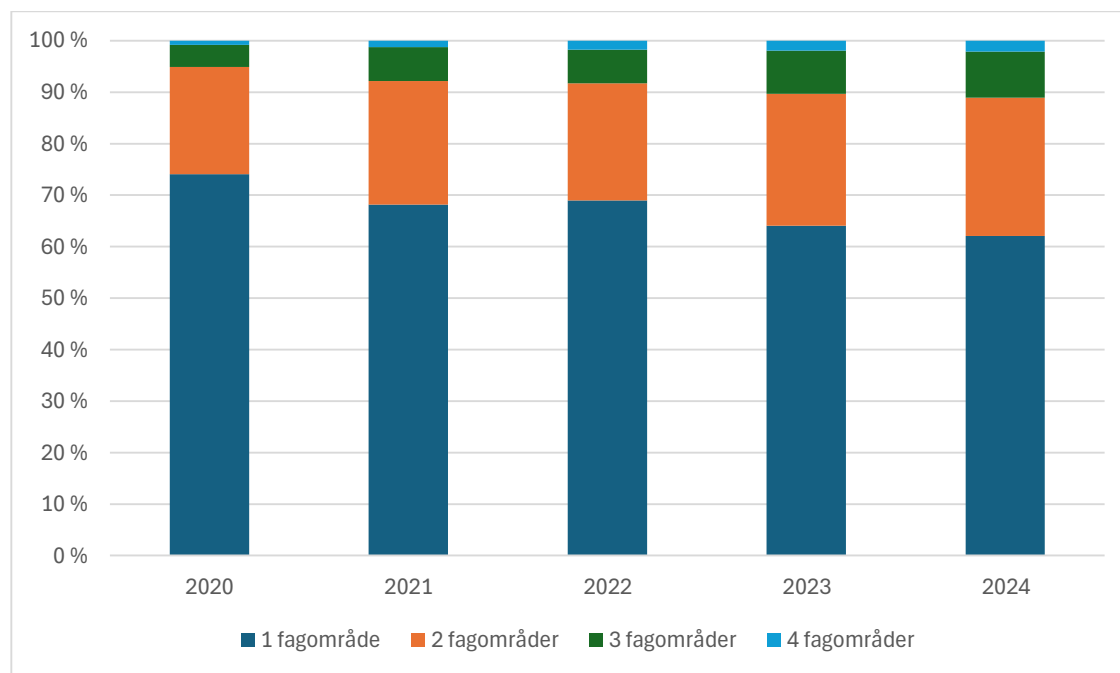
Utlysningene innenfor klima og miljø i perioden har dermed vært ganske jevnt fordelt mellom *Forskerprosjekt* hvor kun godkjente forskningsorganisasjoner kan delta og *KSP* og andre utlysninger hvor ikke-forskningsorganisasjoner både kreves og kan delta. Utlysningene på *Arealer under press* har i overveiende grad vært *KSP*-utlysninger. Det er imidlertid ikke mulig å se noen endring i forholdet mellom grunnforskning og anvendt forskning som følge av at andelen *KSP* har gått opp mens andelen *FP* har gått ned (figur 12).

Det påpekes at mange prosjekter som registreres som grunnforskning også er svært anvendelige både for forvaltning og næringsliv. Den store satsningen *Arven etter Nansen* som gikk i perioden 2018-2024, er i sin helhet registrert som grunnforskning, men har levert svært viktige resultater for forvaltningen.

2.3.4 Tverrfaglighet

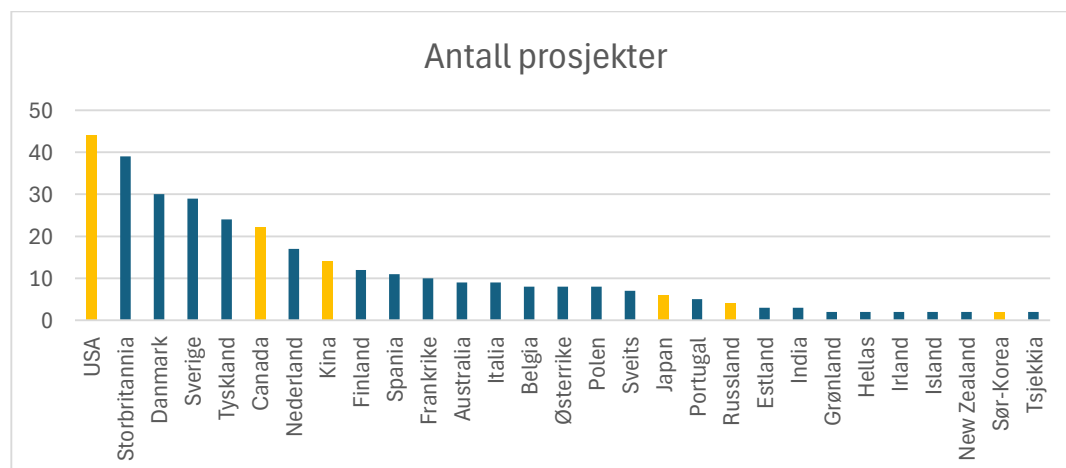
Indikator: Andel tverrfaglige prosjekter

Figur 13. Andel tverrfaglige prosjekter i den totale klima- og miljøporteføljen. Alle Forskningsrådets prosjekter merket 100% klima og miljø.

Figur 13 viser den prosentvise andelen av prosjekter med 1-4 fagområder for den totale klima- og miljøporteføljen, altså alle Forskningsrådets og EU-investeringer. Andelen prosjekter med kun ett fagområde var i 2024 rundt 60%, mens i 2020 var andelen i overkant av 70% så andelen prosjekter med ett fagområde går ned og antall prosjekter med to, tre eller fire fagområder øker.

2.3.5 Internasjonal samarbeid

Figur 14. Samarbeid mellom prosjektansvarlig og samarbeidspartnere i utlandet. Oransje søyle er panoramalandene. Det er elleve land hvor det er ett samarbeidene prosjekt (vises ikke i figuren).

Figuren viser antall aktive prosjekter finansiert av Forskningsrådet i totalporteføljen i 2024 som hadde samarbeid med andre land. Ett prosjekt kan ha flere samarbeidende land. Internasjonalt samarbeid i Horisont Europa er ikke inkludert i figuren over og dette kommer i tillegg.

USA er det viktigste landet for samarbeid innen klima- og miljøporteføljen, fulgt av Storbritannia og Tyskland. Det kan nok variere litt hvilke land de ulike delporteføljene samarbeider med, men det er mest sannsynlig å anta at de største landene i totalporteføljen også vil være de dominerende for de ulike delporteføljene.

I situasjonen som nå er med usikkerheter rundt forskning i USA er det nyttig å vite at det er det viktigste samarbeidslandet for porteføljen. Både for klimaforskning og polarforskning er det mye samarbeide med amerikanske institusjoner.

Figuren viser fire samarbeidsprosjekter med Russland. Alt forskningssamarbeid med russiske partnere ble avsluttet etter invasjonen av Ukraina. I Forskningsrådets [Prosjektbank](#) er samarbeidspartnerne registrert for hele prosjektperioden og derfor står fortsatt noen prosjekter oppført med russiske partnere, uten at det er et aktivt samarbeid.

Med noen få unntak har utlysningene knyttet til porteføljen vært nøytrale med tanke på å etterspørre målrettet internasjonalt samarbeid med enkeltland. Det betyr at fordelingen i figur 15 i stor grad følger av forskningsmiljøenes preferanser og nettverk.

2.3.6 Samarbeid mellom sektorer

Indikator: Antall prosjekter med samarbeid mellom sektorer (tverrsektorielt)

Tabell 3. Tabellen viser prosjekter i 2024 merket 100% Klima og miljø med samarbeid mellom sektorer. Alle Forskningsrådets investeringer.

	Instituttsektor	Næringsliv	Offentlig sektor	ukjent	UoH-sektor	Øvrige
Instituttsektor	334	43	15	2	135	2
Næringsliv	76	68	6		53	
Offentlig sektor	51	9	25	1	30	
ukjent	36	8	2	4	28	
UoH-sektor	160	23	13	1	360	5
Utlandet	151	10	1		148	
Øvrige	47	3	4		30	11

De grønne tallene i tabellen over viser det antallet prosjekter som en sektor er prosjektleder for i den porteføljen som er merket 100% klima og miljø, dvs de prosjektene som helt og fullstendig er klima- og miljøprosjekter. Videre sier tabellen at av de 334 prosjektene instituttsektoren var prosjektleder for, var det samarbeid med minst én utenlandsk partner i 151 prosjekter. Ett prosjekt kan ha samarbeidspartnere fra flere sektorer. I mer detalj viser tallene (ses ikke i tabellen) at av de 334 prosjektene instituttsektoren var prosjektleder for, samarbeidet de med én eller flere andre sektorer i 242 prosjekter. For UoH sektoren viser tilsvarende at av de 360 prosjektene de var prosjektleder for, samarbeidet de med andre sektorer i 239 prosjekter.

Tabell 4. Oversikt over utviklingen i perioden 2020-2024 i antall samarbeidsprosjekter for hele porteføljen. Minst én samarbeidspartner uavhengig av hvilken sektor som er prosjektansvarlig.

	2020	2021	2022	2023	2024
Helseforetak	4	7	6	6	7
Instituttsektor	405	491	496	500	465
Næringsliv	198	279	281	294	288
Offentlig sektor	90	131	121	144	142
UoH-sektor	340	425	414	425	421
Utlandet	415	472	459	446	414
Øvrige	54	101	106	126	121

Tabellen viser at det i perioden 2020-2024 i klima- og miljøporteføljen er økt prosjektsamarbeid mellom sektorene. Utviklingen er noe ulik for sektorene. Oversikten tyder på at antall samarbeidsprosjekter med utenlandske partnere ikke har økt i perioden. Det er globale partnere og ikke bare begrenset til Europa. Tidligere figurer viser blant annet at finansieringen fra EU øker ganske mye i perioden. Det er vanligvis ikke krav til internasjonalt samarbeid i EU søknader. Antall prosjekter gir ikke heller et fullstendig bilde av samarbeidspartnere i utlandet da det ikke tas hensyn til hvor store prosjektene er. Et lite prosjekt vil telle i like stor grad i tabellen over som et stort og omfattende prosjekt med høy finansiering.

2.3.7 Resultatindikatorer

Tabell 5. Resultatindikatorer for klima og miljøporteføljen for 2020-2024. Basert på alle porteføljestyrers investeringer og prosjekter som er merket 100% klima og miljø¹.

Resultatindikator	Resultatindikator undergruppe	2020	2021	2022	2023	2024
Allmennrettede formidlingstiltak	Oppslag i massemedia (aviser, radio, TV m.m.)	460	681	835	507	265
	Populærvitenskapelige publikasjoner (artikler/bøker, debattbøker/-artikler, høringer, utstillinger, skjønnlitteratur etc.)	275	360	454	329	196
	Rapporter, notat, artikler, foredrag på møte/konferanser retta mot målgruppene i prosjektet.	1549	2065	2851	2679	1623
Innføring av nye/forbedrede	Bedrifter i prosjektet som har innført nye/forbedrede	8	35	111	14	3

¹ For kategoriene «Innføring av nye/forbedrede metoder/modeller/teknologi for økt verdiskaping», «Kommersielle resultat med bidrag fra prosjektet», «Ny virksomhet» og «Næringsrettede FoU-resultater» er tallene for 2022 kunstig høye som følge av en teknisk konsekvens av gjeninnføring av framdriftsrapporter høsten 2024, se nærmere beskrivelse på neste side.

metoder/modeller/ teknologi for økt verdiskaping	arbeidsprosesser/ forretningsmodeller					
	Bedrifter som har innført nye/forbedrede metoder/teknologi	19	42	230	28	22
	Bedrifter utenfor prosjektet som har innført nye/forbedrede metoder/modeller/teknologi	14	13	205	10	14
Kommersielle resultat med bidrag fra prosjektet	Ferdigstilte nye/forbedrede produkter	70	24	46	17	3
	Ferdigstilte nye/forbedrede prosesser	7	17	246	16	2
	Ferdigstilte nye/forbedrede tjenester	5	5	92	7	4
	Inngåtte lisensieringskontrakter (eksl. brukerlisenser for programvare)	1	0	3	2	12
	Søkte patenter (samme patent søkt i flere land regnes som én)	4	6	10	8	3
Ny virksomhet	Nye foretak som følge av prosjektet	1	3	6	6	4
	Nye forretningsområder i eksisterende bedrifter som følge av prosjektet	9	12	35	14	3
Næringsrettede FoU- resultater	Ferdigstilte nye/forbedrede metoder/modeller/prototyper	44	59	147	43	39
Vitenskapelige utgivelser	Bok/monografi/rapport	63	48	58	38	28
	Bokrapportdel/kapittel i antologi	124	78	104	87	71
	Tidsskriftsartikkel/periodika	1044	1019	981	940	569

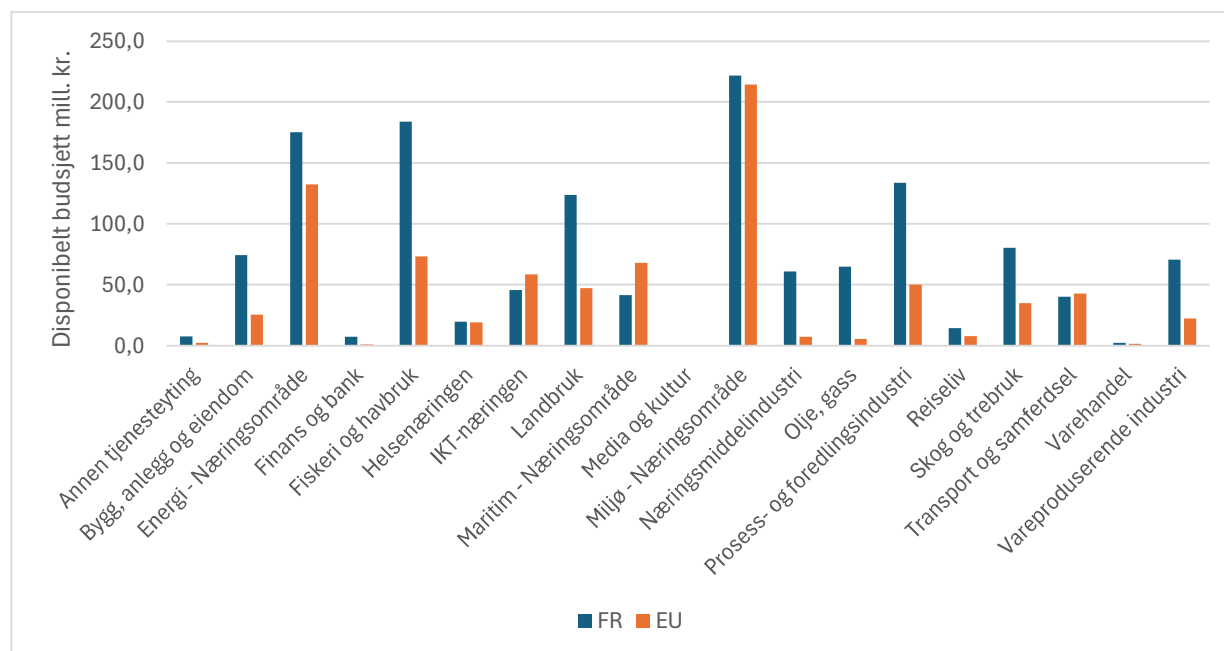
Merk at tallmaterialet i tabell 5 hentes fra ulike kilder. Kategoriene «Allmennrettede formidlingstiltak» og «Vitenskapelige utgivelser» hentes direkte fra Cristin. Kategoriene «Innføring av nye/forbedrede metoder/modeller/ teknologi for økt verdiskaping», «Kommersielle resultat med bidrag fra prosjektet», «Ny virksomhet» og «Næringsrettede FoU resultater» hentes inn gjennom årlig framdriftsrapportering fra prosjektene. Resultatindikatorerne for disse kategoriene viser hva hele prosjektet har rapportert, uavhengig av hvor stor andel av prosjektet som inngår i klima- og miljøporteføljen i henhold til merking. Det ble ikke hentet inn framdriftsrapporter i årene 2022 og 2023. Da det ble innført igjen høsten 2024, fikk det uheldige konsekvenser for datakvaliteten fordi indikatorerne automatisk la seg på første «ledige» år etter siste rapportering. For mange prosjekter vil det si 2022 og det innebærer kunstig høye tall for det året. Tilsvarende er tallene for 2023 og 2024 lavere enn det som er reelt, og representerer kun det som kom inn gjennom sluttrapporter fra prosjekter som ble ferdigstilt et av disse årene. Lave tall i 2020 og 2021 skyldes trolig i stor grad koronapandemien, da man ser en tydelig nedgang fra 2018 og 2019 om man inkluderer år lenger tilbake. Merk også at EU-prosjektene ikke leverer framdriftsrapporter til Forskningsrådet, og at de derfor ikke er med i tallmaterialet for disse kategoriene.

2.3.8 Bransjer og næringer

Indikator: Porteføljens budsjett innenfor relevante bransjer/næringer over tid

I Forskningsrådets merkesystem brukes kategorien «Bransjer og næringer» til å merke prosjektene etter en vurdering av hvilke bransjer og næringer forskningen er relevant for. Figur 15 viser merkingen for 2024 for klima- og miljøporteføljen. Det er viktig å være klar over at det ikke er obligatorisk å bruke merkekategoriene, og at det derfor kun er en delmengde av prosjektene i porteføljen som er merket med den. Kategorien «Miljø – næringsområde» er den største og inkluderer i henhold til merkesystemet: «Miljøteknologi knyttet til blant annet "Avfall og gjenvinning", "Vann og avløp" og "Miljøovervåkning". Klimatjenester, sirkulær økonomi, naturmangfold, forurensing og miljøgifter».

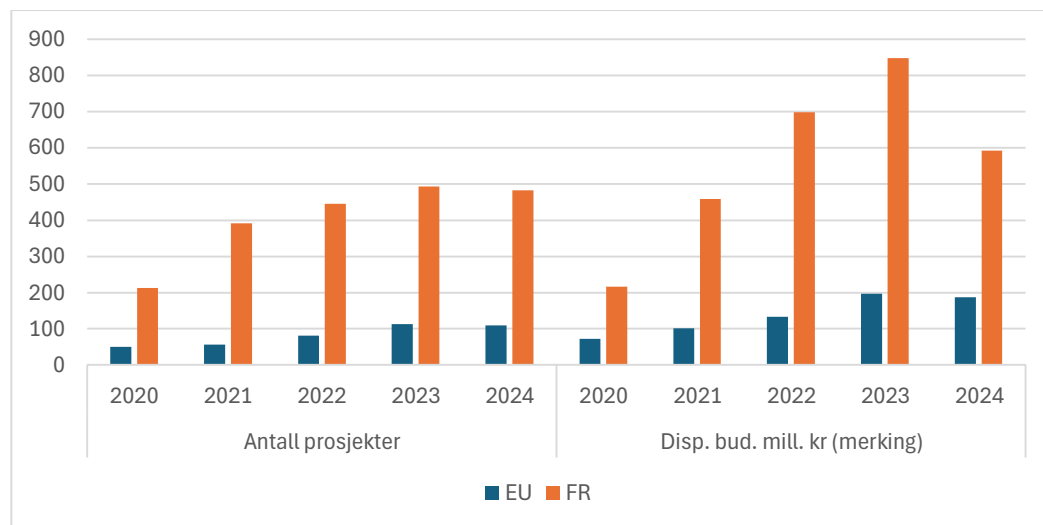

Figur 15. Merking av prosjekter i klima- og miljøporteføljen fordelt på relevans for ulike bransjer og næringer i 2024. Tallene inkluderer kun en delmengde av totalporteføljen.

2.3.9 FNs bærekraftsmål

Indikator: Porteføljens budsjett innenfor relevante bærekraftsmål

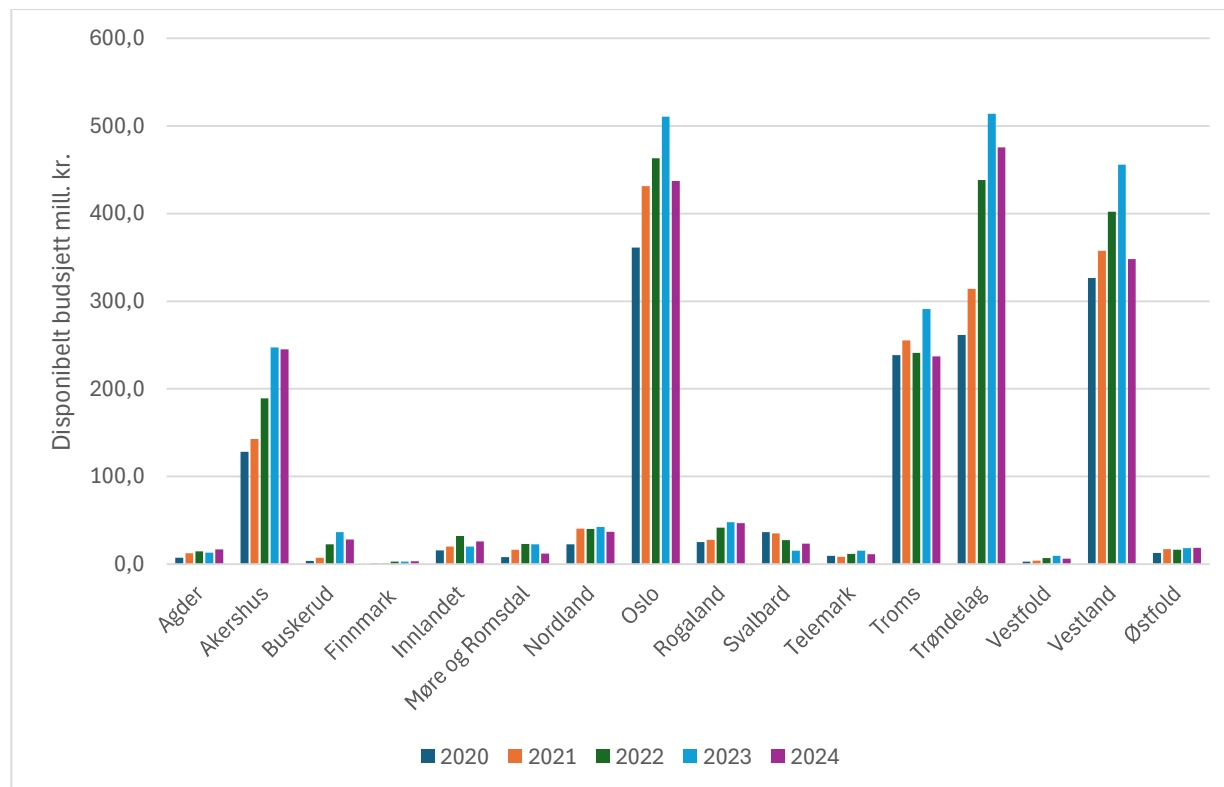

Figur 16 Antall prosjekter og disponibelt budsjett knyttet til FNs bærekraftsmål. Forskningsrådets samlede investeringer.

Figuren angir tall for alle bærekraftsmålene samlet. Forskningsrådet merker i hvilken grad prosjekter svarer på FNs bærekraftsmål. Denne kvalitative vurderingen har vært praktisert i mer enn fem år, og kravet for merking er strengt, for å unngå overrapportering. Kun prosjekter som har *relevans for delmål* under et av de 17 bærekraftsmålene og samtidig kan sies å *bidra til* ett eller flere av delmålene skal merkes med bærekraftsmål. Samtidig som Forskningsrådet introduserte merking på FNs bærekraftsmål ble de inkludert som et punkt i søknader om prosjektmidler under «virkninger og effekter»-kriteriet i de mest brukte søknadstypene. Søknadene som relaterer prosjektet til bærekraftsmål blir vurdert på hvordan de følger det opp.

2.3.10 Geografisk spredning for prosjektansvarlige organisasjoner i porteføljen

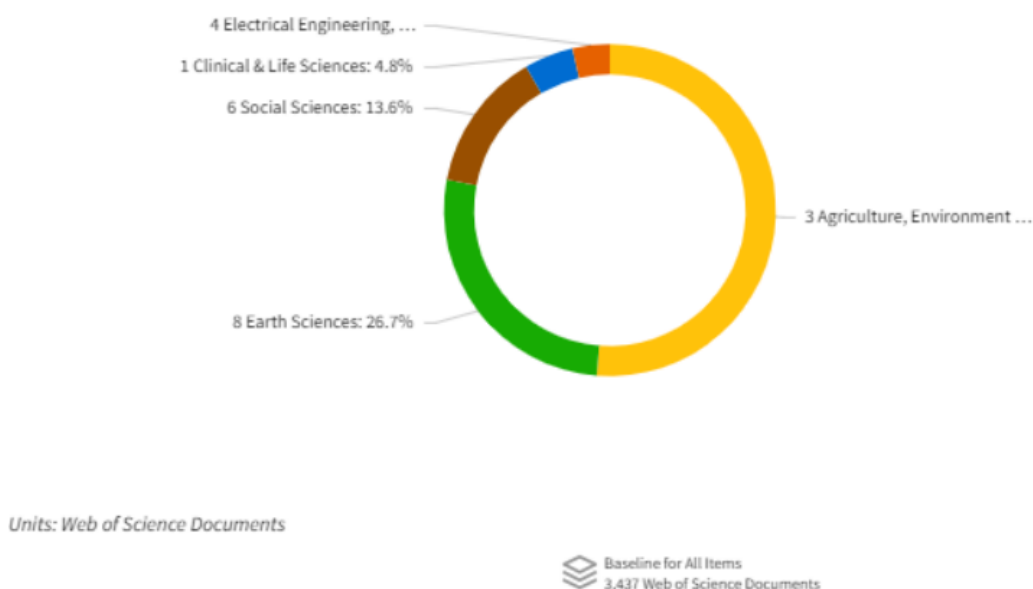
Figur 17 viser en fordeling av disponibelt budsjett (mill. kr.) for den totale klima- og miljøporteføljen etter hvilket fylke den prosjektansvarlige organisasjonen for det enkelte prosjekt hører hjemme i. Hele prosjektets budsjett legges til fylket den prosjektansvarlige organisasjonen tilhører, selv om det kan delta partnerne med tilhørighet i andre fylker i prosjektene.

Fra figuren over er det tydelig at fylkene Oslo, Trøndelag, Vestland, Troms og Akershus utmerker seg som de klart største i hele perioden 2020-2024. Det er ikke så overraskende tatt i betraktning at store universiteter som UiO, OsloMet, NTNU, UiB, UiT og NMBU er lokalisert i hvert sitt av disse fem fylkene. Mange forskningsinstitutter med betydelig virksomhet innenfor klima og miljø er også lokalisert i og rundt de store byene man finner i disse fem fylkene.

2.3.11 Bibliometri

Indikator: Antall vitenskapelige publikasjoner fordelt på porteføljens fagområder eller tema over tid

Figur 18. Prosentvis fordeling av vitenskapelige publikasjoner per fagområde i klima- og miljøporteføljen 2017-2023.

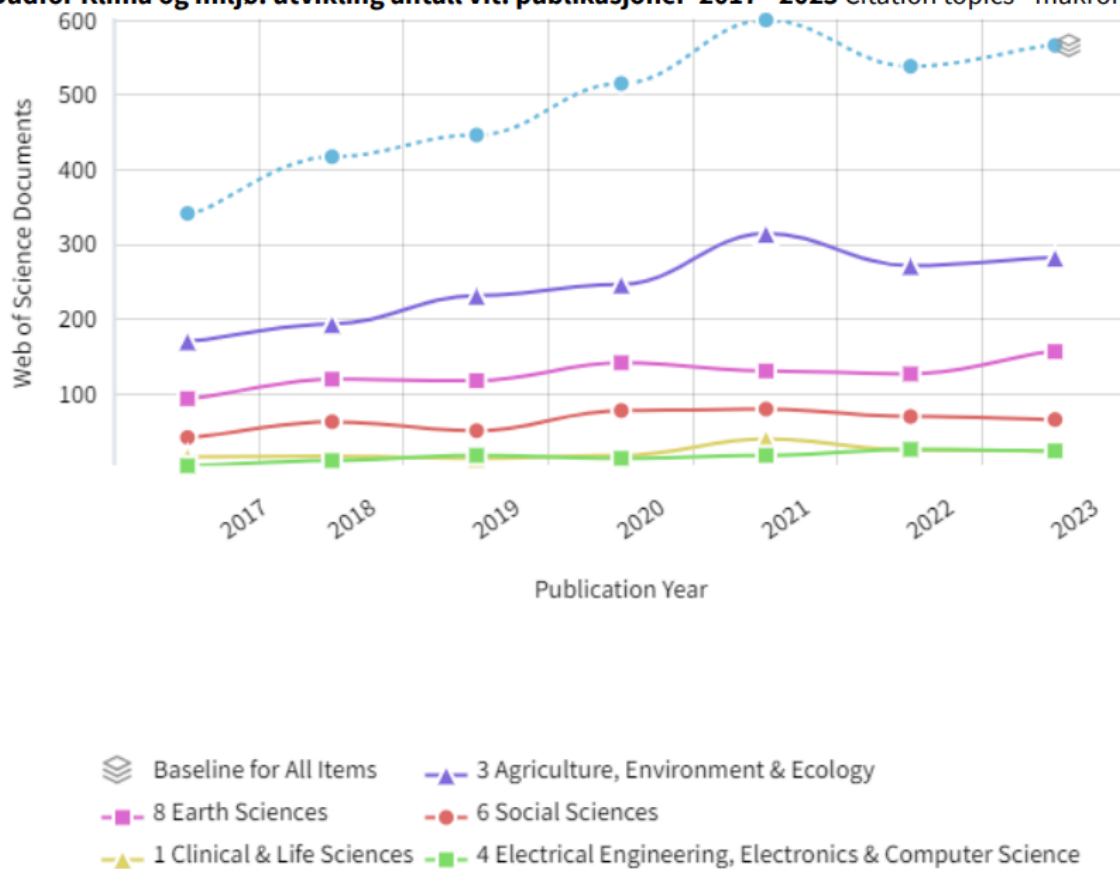
Figur 18 viser at for perioden 2017–2023 at porteføljen hovedvekten av publikasjonene innen naturvitenskapelige fag.

Over halvparten av de vitenskapelige publikasjonene i porteføljen er registrert innen fagområdet “*Agriculture, Environment and Ecology*”. Ettersom jordbruk utgjør en liten del av porteføljen, indikerer dette at publikasjonene i hovedsak er knyttet til miljø og økologi. Dette reflekterer porteføljens sterke miljøfaglige orientering.

Videre utgjør “*Earth Sciences*” omtrent 26 % av publikasjonene, noe som understreker betydningen av geofaglig forskning i porteføljen. Denne forskningen er i hovedsak innen klimatologi, med noe oseanografi og glasiologi.

Samfunnsvitenskapelige fag står for rundt 13 %, og viser at samfunnsperspektiver også er en viktig, men mindre dominerende del av forskningen.

Disse bibliometriske funnene er i tråd med fordelingen av investeringer i porteføljen i 2023, hvor matematikk og naturvitenskap utgjorde 48 %, teknologi 29 %, og samfunnsfag 16 %. Det er dermed en god overensstemmelse mellom hvor midlene investeres og hvor forskningsaktiviteten er størst.

Budfor Klima og miljø: utvikling antall vit. publikasjoner 2017 - 2023 Citation topics - makronivå

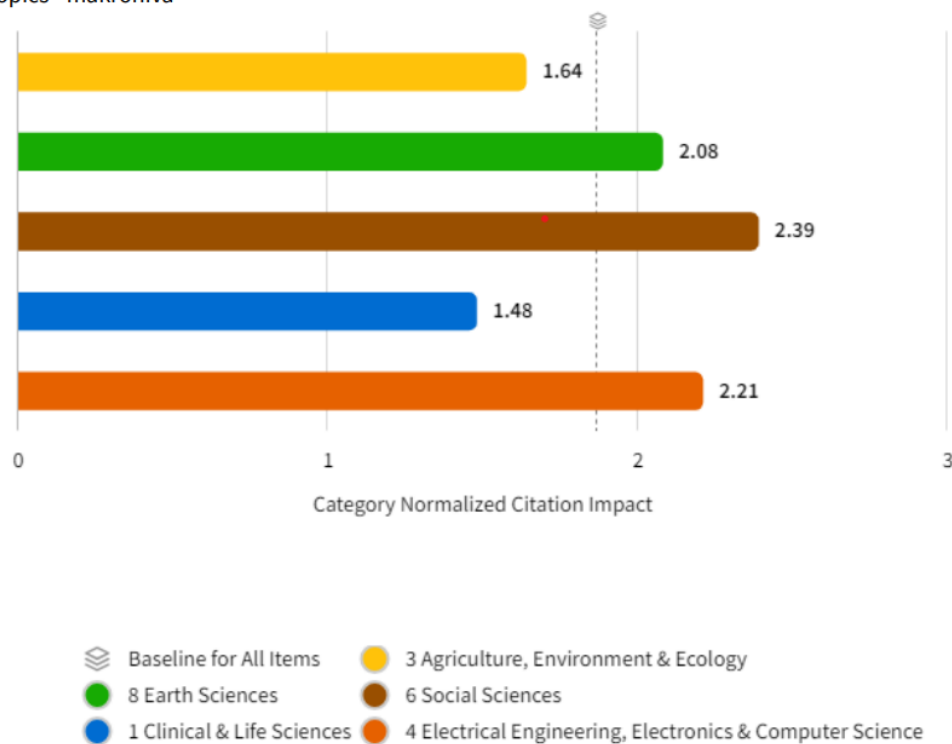
Figur 19 Utvikling av antall vitenskapelige publikasjoner i klima- og miljøporteføljen per fagområde 2017-2023.

Figur 19 viser en relativt jevn utvikling i perioden for vitenskapelige publikasjoner innenfor jordbruk, miljø og økologi. Også «Earth sciences» har en utvikling i perioden. Det er ingen markant økning i antall vitenskapelige samfunnsfaglige publikasjoner i perioden 2017-2023. I klima- og miljøporteføljen hadde samfunnsvitenskapene en økning av investeringene på nærmere 80% i perioden (209 mill – 376 mill)

Indikator: Normalisert siteringsindeks per fagområde sammenlignet med nasjonale tall

Budfor Klima og miljø: normalisert siteringsindeks for vit. publikasjoner 2017 - 2023 Citation topics - makronivå

Figur 20 Normalisert siteringsindeks for vitenskapelige publikasjoner i klima- og miljøporteføljen 2017-2023. Fra Web of Science /Cristin

Den normaliserte siteringsindeksen (*Field-Weighted Citation Impact*) gir et mål på hvor ofte publikasjoner blir sitert sammenlignet med verdensgjennomsnittet innen samme fagfelt. En indeksverdi over 1,0 indikerer at publikasjonene siteres mer enn gjennomsnittet, noe som ofte tolkes som et tegn på høy kvalitet og synlighet i forskningen.

Siteringsindeksen for vitenskapelige publikasjoner i klima- og miljøporteføljen i perioden 2017 til 2023 viser at forskningen i porteføljen har høy internasjonal synlighet og gjennomslagskraft. Særlig utmerker samfunnsvitenskapelige publikasjoner seg med en indeks på 2,39, noe som betyr at de siteres mer enn dobbelt så ofte som verdensgjennomsnittet innen samme fagfelt. Også publikasjoner innen elektroteknikk har høy siteringsindeks, med en verdi på 2,21, tett fulgt av geofagene med 2,08. Innenfor fagområdet miljø og økologi, som utgjør en stor andel av porteføljen, er siteringsindeksen 1,64, noe som fortsatt er betydelig over gjennomsnittet. Den kategorien omfatter landbruk som er et lite forskningsfelt i Norge, men likevel kan ha god siteringsgrad. Det er sannsynlig at dersom kategorien hadde bli delt opp nærmere, ville siteringsindeksen for de ulike delene vært annerledes. F.eks. har tidligere analyser vist høy siteringsindeks for marine publikasjoner.

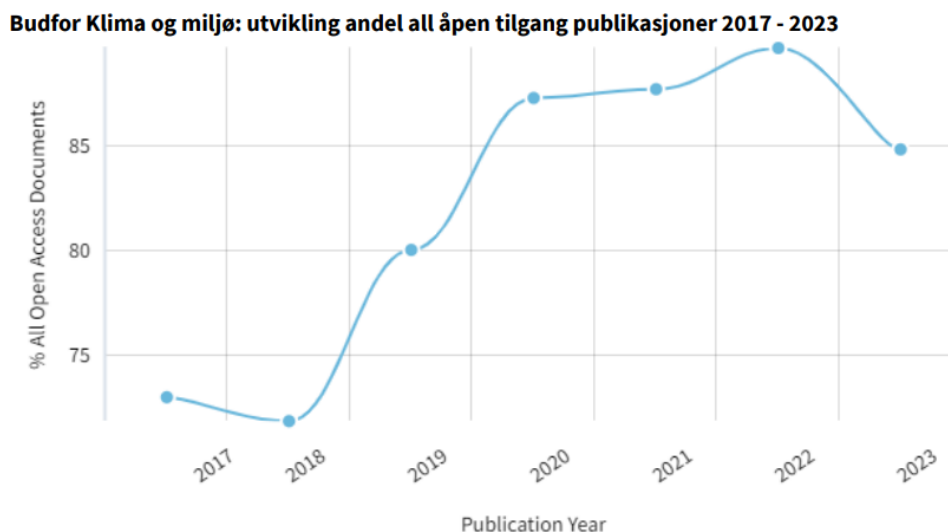
Siteringsindeksen for kliniske og livsvitenskapelige fag er 1,48, som indikerer noe mindre kvalitet og/eller relevans.

Relevans kan spille en stor rolle og vi har sett tidligere at Svalbardforskning siteres mindre enn andre arktiske publikasjoner.

Samlet sett viser siteringsindeksene at forskningen i porteføljen ikke bare er omfattende, men også har stor faglig påvirkning på tvers av disipliner.

Indikator: Andel åpent publiserte artikler, over tid og mot nasjonale tall (Offentlig sektor)

Figur 21. Andel åpent publiserte artikler innenfor klima- og miljø 2017-2023

I likhet med mange andre land har det i Norge vært økende oppmerksomhet på å gjøre offentlig finansiert forskning åpent tilgjengelig. Lanseringen av «Plan S» i 2018 stilte krav om at publikasjoner finansiert av offentlige midler skulle være åpent tilgjengelige og kravet gjelder prosjekter som fikk finansiering fra Forskningsrådet i utlysninger i 2021 eller senere. Det var mange som begynte med åpen publisering før kravet kom, men det er ingen åpenbare faktorer ut over dette som forklarer endringen fra 2018 eller nedgangen 2022-2023.

Innenfor porteføljen for klima og miljø økte andel publikasjoner med åpen tilgang fra 70-75 % i 2017-2018 til 85-90 % i perioden 2020-2023, som er på linje med den totale norske tidsskriftpubliseringen i 2023, der 84 % av publikasjonene er publisert med ulike typer åpen tilgang. Kilde: [Indikatorrapporten](#).

3 Vurdering av måloppnåelse

Porteføljeplanen for klima og miljø ble vedtatt i mars 2025 og inneholder tre mål for porteføljen som kan sees i kapittel 3.1-3.3 under. I tillegg til målene omfatter porteføljeplanen prioriteringer og tiltak knyttet til hver prioritering.

Det er utarbeidet indikatorer til hvert av målene. Indikatorene er obligatoriske og felles for de porteføljene som har samme mål i sine porteføljeplaner. At de er felles medfører at ikke alle indikatorene er like relevante for alle porteføljene. Det er angitt i parentes for hver indikator om de er mest relevante for næringsliv eller offentlig sektor. Ingen tekst i parentes betyr relevant for begge sektorer.

For klima- og miljøporteføljen omtaler vi i år de indikatorene vi mener er de viktigste. Indikatorer som ikke omtales i år, kan vi eventuelt vurdere nærmere i senere porteføljeanalyser.

Ved bruk av indikatorene kan man vurdere om målene for porteføljen er oppnådd eller hvor langt fra måloppnåelsen man er.

3.1 Mål 1: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig omstilling i offentlig sektor, næringsliv og i samfunnet

Indikatorene for mål 1 er angitt i kulepunkter under. I så stor grad som mulig er måloppnåelse vurdert for hver indikator.

- *Andel tverrfaglige prosjekter (dvs. prosjekter merket med flere fag over tid) (Offentlig sektor og næringsliv)*

Figur 13 viser tverrfaglighet i den totale klima- og miljøporteføljen. Til tross for en økning over perioden av prosjekter der 2, 3 og 4 fagområder inngår, inngår i 2024 fortsatt bare 1 fagområde i nesten 60% av prosjektene. I 2020 hadde omtrent 70% av porteføljens prosjekter 1 fagområde. I beskrivelsen av mål 1 i porteføljeplanen står det at «porteføljen skal bidra til tverr- og transfaglig og tverrsektorielt forskningssamarbeid samt kompetansebygging og kompetanseheving innenfor klima- og miljøfeltet som sikrer at forskningsresultatene tas i bruk og skaper merverdi». I tillegg er et tiltak under to av de fem prioriteringene å «stimulere til samskaping, tverrfaglighet og transdisiplinær forskning og innovasjon». Porteføljeplanens ambisjonsnivå for tverrfaglig forskning er med andre ord høyt. I lys av det vurderes det at andelen tverrfaglige prosjekter er for lav.

- *Antall prosjekter med samarbeid mellom sektorer (tverrsektorielt) (Offentlig sektor og næringsliv)*

I tabellene 3 og 4 ser man en oversikt over antall prosjekter med samarbeid mellom sektorer. Utviklingen er noe ulik for sektorene, men generelt er det en tendens til at samarbeid mellom sektorer øker. Forskningsrådets utlysninger går mot at de blir bredere og at prosjekter kan omfatte flere fagområder og sektorer. Økt samarbeid om prosjekter kan også henge sammen med økt tverrfaglighet i porteføljen, selv om dette forholdet ikke er entydig. Antall prosjekter med samarbeid mellom sektorer sier ikke noe om størrelsen på prosjektene i tid og finansiering.

- *Porteføljens budsjett innenfor relevante bærekraftsmål (Offentlig sektor og næringsliv)*

Utviklingen i porteføljen viser en positiv tendens for bærekraftsmålene samlet, mer i disponibelt budsjett enn i antall prosjekter. Oversikten i figur 16 viser antall prosjekter og disponibelt budsjett for alle bærekraftsmålene. Vi har i denne analysen valgt å se på alle bærekraftsmålene og ikke velge ut de som kan være mest relevant for klima- og miljøporteføljen selv om måloppnåelsen gjelder relevante bærekraftsmål. Vi har ikke gått nærmere inn på hvilke av bærekraftsmålene som i budsjett bidrar mest til økningen. Tallmaterialet viser at porteføljens utvikling med tanke på FNs bærekraftsmål er positiv.

- *Fordeling mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid (forskningsart) (Offentlig sektor)*

Fordelingen mellom de tre forskningsartene sees i figur 12. For alle Forskningsrådets investeringer i klima- og miljøporteføljen for de prosjektene som er merket med 100% innenfor klima og miljø, er det en jevn fordeling mellom anvendt forskning og grunnforskning med omtrent hhv 48% og 49% samt at utviklingsarbeid er omtrent 3% av porteføljen. Dersom vi ser på porteføljestyret for klima og miljø sine egne investeringer det relativt liten forskjell fra alle Forskningsrådets investeringer. Det er noe mer anvendt forskning (51%) og tilnærmet ingen prosjekter innenfor utviklingsarbeid. Det er foreløpig ikke satt et mål for porteføljen for forholdet mellom anvendt forskning og grunnforskning. Utlysninger av «Forskerprosjekt» medfører primært grunnforskning, mens «KSP»-utlysninger medfører primært anvendt forskning. Resultater fra grunnforskning også ofte være anvendelige både for forvaltning og næringsliv.

- *Porteføljens budsjett innenfor relevante bransjer/næringer over tid (Næringslivet)*

Figur 15 viser at prosjekter i klima- og miljøporteføljen hovedsakelig bidrar til innovasjon i bransjene og næringene «Miljø – næringsområde», «Fiskeri og havbruk», «Energi – næringsområde», «Landbruk», og «Prosess og foredlingsindustri». Det virker naturlig at dette er de største kategoriene basert på en skjønnsmessig vurdering av hva som er viktige bransjer og næringer for porteføljen. I tillegg gjenspeiler de i stor grad hvilke andre porteføljer som investerer betydelig i klima- og miljøporteføljen, se figur 2. Det er for eksempel rimelig å anta at porteføljen for Innovasjon finansierer prosjekter med relevans for

«Prosess- og foredlingsindustri». Porteføljens bidrag til disse bransjene og næringene vil kunne bidra til porteføljeplanens mål om bærekraftig omstilling i offentlig sektor, næringslivet og samfunnet for øvrig.

Følgende indikatorer for vurdering av porteføljens måloppnåelse er også knyttet til mål 1, men anses per nå til ikke å være spesielt relevante for klima- og miljøporteføljen. Det kan være at de på et senere tidspunkt skal vurderes nærmere med tanke på måloppnåelse, men for denne porteføljeanalysen har vi valgt å utelate dem:

- *Ferdigstilte nye/forbedrede produkter (Offentlig sektor)*
- *Ferdigstilte nye/forbedrede prosesser (Offentlig sektor)*
- *Ferdigstilte nye/forbedrede tjenester (Offentlig sektor)*
- *Inngåtte lisensieringskontrakter (unntatt brukerlisenser for programvare) (Offentlig sektor)*

Mål for porteføljen er at den skal styrke evnen til bærekraftig omstilling. Indikatorene for det målet viser at man dels er på vei til målet, men vår vurdering for noen av indikatorene er at man fortsatt ikke er ved målet. Tverrfaglighet har økt de senere årene, men når fortsatt ca. 60% av porteføljens prosjekter omfatter ett fagområde, bør den andelen kunne økes. Samarbeid mellom sektorer vurderes å være bra og samarbeidet mellom de to store sektorene instituttsektoren og UoH-sektoren øker. Det er en jevn fordeling mellom anvendt forskning og grunnforskning og slik bør det nok være i en portefølje som retter seg mot mange fagområder og fagdisipliner. Grunnforskning vil i mange tilfeller også bidra til omstilling både i offentlig sektor og næringslivet. Vi vurderer at porteføljen er på god vei til å bidra til å styrke evnen til bærekraftig omstilling.

3.2 Mål 2: Porteføljen skal bidra til fornyelse og økt kvalitet i klima- og miljøforskningen

Indikatorene for mål 2 er angitt i kulepunkter under. I så stor grad som mulig er måloppnåelse vurdert for hver indikator.

- *Antall vitenskapelige publikasjoner fordelt på porteføljens fagområder eller tema over tid*

Antallet vitenskapelige publikasjoner for klima- og miljøporteføljen i perioden 2017-2023 i Web of Science viser at det er økning både samlet for den målrettede porteføljen og for hver av de fem delporteføljene. Antallet publikasjoner innenfor hvert fagområde er naturlig nok ulikt og det skyldes dels størrelsen på investeringer i hver delportefølje og dels hvor store fagmiljøer det er innenfor hver delportefølje. For prosjekter som er merket minimum 50% i den enkelte delportefølje, er det størst økning i antall publikasjoner for sirkulær økonomi fra 280 publikasjoner i 2020 til 796 i 2023. Også for Terrestrisk miljø og naturmangfold er det stor økning fra 244 til 663 publikasjoner og for marint naturmangfold og miljø er økningen fra 1307 til 1701. Økningen innen publikasjoner om sirkulær økonomi er særlig markert 2018-2019-2020. Terrestrisk har en jevnere utvikling i publikasjoner, men årsakene til økningen i perioden er ikke kjent. Marint hadde en topp i publikasjoner i 2021 (1926) og har senere falt. For prosjekter som er merket minimum 50% klima eller polar er økningen i antall publikasjoner mindre, men disse har mye større antall vitenskapelige publikasjoner enn Terrestrisk og sirkulær økonomi. Antall publikasjoner i 2023 var 1519 og 1511 for henholdsvis klima og polar. Ser vi kun på utvikling i antall publikasjoner har sirkulær økonomi og Terrestrisk miljø og naturmangfold en god utvikling. Marint har en god utvikling i antall publikasjoner perioden sett over ett, men har de siste par årene gått noe tilbake. Også antall publikasjoner om klima og polar har gått noe ned siden toppen i 2021. Vi har ikke informasjon om årsaken til at det for flere delporteføljer hittil var høyest antall publikasjoner i 2021.

- *Normalisert siteringsindeks per fagområde sammenlignet med nasjonale tall*

Den normaliserte siteringsindeksen for publikasjoner innen klima- og miljøporteføljen i perioden 2017-2023 har økt i perioden 2017-2020 fra 1,89 til 2,34, og så gått ned i perioden 2020-2023 til 1,46 i 2023. Denne utviklingen finnes for alle delporteføljene med en topp i 2019 eller 2020 og en markant nedgang i årene deretter. Ingen av delporteføljene skiller seg ut til å ligge markant over eller under gjennomsnittet, men siteringsindeksen for prosjekter merket med Terrestrisk var høyest i perioden 2017-2020 for å så vise den største nedgangen etterpå til 1,22 i 2023. EU-prosjekter som er merket med minst 50% Klima- og miljø har en gjennomgående høyere siteringsindeks, men viser også et maksimum i årene 2019 og 2020 med en indeks på hhv. 3,37 og 3,65, og en betydelig lavere indeks i årene før og etter (1,88 i 2023). Den gjennomsnittlige nasjonale siteringsindeksen viser i samme periode fra 2017-2023 en jevn nedgang fra 1,41 til 1,34, men med størst nedgang fra 2020 til 2021 (fra 1,39 til 1,35).

Siteringsindeksen varierer mellom fagene og er størst innenfor Samfunnsvitenskap (2,3) etterfulgt av Elektro- og datavitenskap (2,2) og Geovitenskap (2,1). Bortsett fra delporteføljen sirkulær økonomi der siteringsindeksen er størst innen Elektro- og datavitenskap, er indeksen størst for samfunnsvitenskap i alle andre delporteføljene.

- *Fordeling mellom merket fagområder (disp. bud)*

Klima- og miljøporteføljen domineres av matematisk-naturvitenskapelige fag, noe som følger av at fire av fem delporteføljer hovedsakelig omfatter fagdisipliner i dette fagområdet, se figurene 5-10. Den femte delporteføljen, sirkulær økonomi, har hovedtyngden på teknologifag. For 2023, siste år med fullt år i investeringer, utgjorde mat-nat fagene 48% av porteføljens investeringer. Teknologifag utgjorde 29%, samfunnsfag 16%, landbruks- og fiskerifag 5% og humaniora 1,5%. Alle fagområdene har siden 2020 hatt en relativt jevn stigning i investeringene. Matematisk-naturvitenskapelige fag og humaniora har hatt minst prosentvis økning 2020-2023 med omtrent 50%, mens både teknologi og landbruks- og fiskerifag fikk økt investeringene med over 100%. Samfunnsfagene fikk økt investeringen med omtrent 80%.

Innenfor teknologi er det særlig materialteknologi som bidrar til den sterke økningen med nærmere fem ganger økning i investeringer og årsaken er sannsynlig økt bidrag fra EU-prosjekter.

Blant samfunnsfagene er det særlig tverrfaglig samfunnsvitenskap og statsvitenskap som bidrar til økningen. Økt fokus i utlysninger på samfunnsvitenskapenes betydning for blant annet klimaforskningen.

Innen humaniora er arkeologi det største faget i porteføljen, men investeringen i arkeologi var likevel kun i underkant av 13 mill. kroner i 2023. Kulturvitenskap fikk under halvparten av det beløpet. Det har vært lite fokus på humaniora i utlysningene fra den målrettede porteføljen. Flere humaniorafag er imidlertid viktige for også å forstå effekter av blant annet klimaendringer på kulturminner. Det kan vurderes om f.eks. humaniora bør vektlegges mer i tverrfaglige prosjekter. Forskningsrådets deltakelse i EU partnerskapet på «Resilient Cultural Heritage» fra 2026 vil bedre investeringer i humaniora noe.

- *Fordeling mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid (forskningsart)*

Se beskrivelse av denne indikatoren under kap. 3.1 (mål 1)

- *Fordeling på prosjektansvarliges sektor (andel av totalt disp. budsjett)*

- *Geografisk fordeling prosjektansvarlig. Beløp.*

Figur Z viser en fordeling av disponibelt budsjett (mill. kr.) for den totale klima- og miljøporteføljen etter hvilket fylke den prosjektansvarlige organisasjonen for det enkelte prosjekt hører hjemme i. Geografisk fordeling er helt i samsvar med hvor de store forskningsorganisasjonene er lokalisert som i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. Generelt tyder figuren på en god geografisk

spredning ved at de aller fleste landsdelene er godt representert. På en annen side er det all grunn til å tro at en klar overvekt av innsatsen er lokalisert i og rundt de store byene, og i mindre grad i distriktene. Det følger av hvor de store forskningsorganisasjonene er lokalisert. Ingen utlysninger i Forskningsrådet retter seg mot institusjoner i visse geografiske områder. En utlysning kan rette seg mot at forskningen skal foregå i spesifikke geografiske områder, men ikke at institusjonene i det området skal prioriteres.

- *Porteføljens andel av nasjonal innsats over tid*

Tabell 5. Samlet innsats Norge totalt FoU og klima- og miljøporteføljen i perioden 202-2022. Milliarder kroner.

	2020	2021	2022
Norge totalt FoU	77,7	81,6	88,9
Klima- og miljøporteføljen	1,467	1,697	1,985
Prosentvis andel klima. Og miljøporteføljen	1,88	2,07	2,23

Tabellen viser de seneste årene vi har tall å sammenlikne total nasjonal innsats i FoU med klima- og miljøporteføljen. Nasjonal innsats er hentet fra Indikatorrapporten 2024. Tabellen tyder på at klima- og miljøporteføljen de senere år har fått en noe større andel av total norsk FoU innsats.

I 2022 stod næringslivet for omtrent 48% av total norsk FoU innsats (Indikatorrapporten 2024). Næringsliv har en liten andel av klima- og miljøporteføljen med ca. 10% av innsatsen i porteføljen og det er for den sektoren det er størst avvik mellom nasjonal andel og andel av klima- og miljøporteføljen.

Det er relativt mange indikatorer til mål 2 – fornyelse og økt kvalitet i klima- og miljøforskningen. For noen indikatorer, som siteringsindeks, er tallmaterialet på relativt overordnet nivå, f.eks. for «jordbruk, miljø og økologi». Det gir ikke mulighet til å gå mer i detaljer og se på fagdisiplinene i porteføljen og dermed se hva som ligger bak en stor, samlet siteringsindeks. Tallene i kapittel 2 som grunnlag for indikatoren om fordeling på fagområder viser gjennom alle år at matematisk-naturvitenskapelig fag dominerer, men at andre fagområder som samfunnsfag øker selv om de fortsatt har en liten andel i porteføljen. Delportefølje sirkulær økonomi er den eneste av delporteføljene med teknologi som største fagområde. Delporteføljene er såpass ulike at det ikke er relevant at fordeling på fagområder skal være likt i alle delporteføljene. Samt at størrelsen (budsjett) på delporteføljene også er ganske forskjellige. Det er mange faktorer som spiller inn nå det skal vurderes om totalporteføljen har nådd et mål.

3.3 Mål 3: Kunnskap, funn og resultater innenfor porteføljen skal deles og tas i bruk

Indikatorene for mål 3 er angitt i kulepunkter under. I så stor grad som mulig er måloppnåelse vurdert for hver indikator.

- Andel åpent publiserte artikler, over tid og mot nasjonale tall (Offentlig sektor)

Innenfor porteføljen for klima og miljø økte andel publikasjoner med åpen tilgang fra 70-75 % i 2017-2018 til 85-90 % i perioden 2020-2023, som er på linje med den totale norske tidsskriftpubliseringen i 2023, der 84 % av publikasjonene er publisert med ulike typer åpen tilgang. Det er dermed en god økning av åpent publiserte artikler de senere årene og på linje med nasjonale tall, noe som anses som bra.

- *Fordeling mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid (forskningsart) (Offentlig sektor og næringsliv)*

Se omtale under kap. 3.1 (mål 1)

- *Nye foretak etablert som følge av prosjektet (Næringsliv)*

Tabell 5 viser at antall nye foretak etablert som følge av prosjekter i perioden 2020-2024 lå mellom 1-6. Det kan virke lavt, men man må ta i betraktning at rene næringslivsrettede virkemidler som for eksempel *Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN)* i liten grad er brukt i klima- og miljøporteføljen. Ved å sammenligne med portefølje for Innovasjon, som er en veldig næringslivsrettet portefølje, ser man at antallet der er langt høyere (rundt 50 per år). Her må man også ta med i betraktningen at innovasjonsporteføljen er omtrent 3-4 ganger så stor som klima- og miljøporteføljen målt i kroner, noe som naturligvis også påvirker størrelsen på resultatindikatorerne.

For klima- og miljøporteføljen var antallet lavest i 2020 og 2021. Det er sannsynlig at koronapandemien er en viktig forklaring på det. Siden 2022 har antallet vært noe høyere. At det etableres nye foretak som følge av prosjektene er et tegn på at kunnskap, funn og resultater tas i bruk i næringslivet.

- *Nye forretningsområder i eksisterende bedrifter som følge av prosjektet (Næringsliv)*

Når det gjelder nye forretningsområder i eksisterende bedrifter som følge av prosjektet viser tabell A at det var en markant økning fram mot toppåret 2022 og deretter en markant nedgang igjen fram til 2024. Bakgrunnen for dette er forklart i kapittel 2 i tilhørende tekst til tabellen. På samme måte som for indikatoren over, er tilsvarende tall for en ren næringslivsrettet portefølje langt høyere. Tallene for klima- og miljøporteføljen viser likevel at prosjektene fører til at bedriftene gjør endringer som følge av prosjektene de deltar i. Det er et tegn på at kunnskap, funn og resultater tas i bruk i næringslivet.

Følgende indikatorer for vurdering av porteføljens måloppnåelse er også knyttet til mål 3, men anses per nå til ikke å være spesielt relevante for klima- og miljøporteføljen. Det er også lite tallmateriale for dem i klima- og miljøporteføljen. Det kan være at de på et senere tidspunkt skal vurderes nærmere med tanke på måloppnåelse, men for denne porteføljeanalysen har vi valgt å utelate dem:

- *Inngåtte lisensieringskontrakter (unntatt brukerlisenser for programvare) (Næringsliv)*
- *Patentsiteringer (Næringsliv)*
- *Søkte patenter (Næringsliv)*

De fleste indikatorene for mål 3 er mest relevante for næringsliv. Porteføljen for klima og miljø retter seg ikke i så stor grad mot næringsliv som en del andre porteføljer. Vi kan ikke ut fra de foreliggende indikatorene og det tallmaterialet vi har om dem per nå vurdere nærmere om målet om at funn og resultater fra porteføljen skal deles og tas i bruk er nådd.

4 Oppsummering og anbefalinger

Porteføljeanalysen skal vurdere porteføljeplanens måloppnåelse gjennom et sett med indikatorer til hvert mål. Dette er første året porteføljeanalysen har en slik målsetting. Rapporten viser status og utvikling for hver av indikatorene, men det er i mindre grad vurdert om målene i porteføljeplane er nådd eller hvor langt fra måloppnåelse man er. Indikatorene er kvantitative, og det er ikke satt mål for dem. Vi har dermed for dette første året med denne malen valgt i mindre grad å konkludere om status for de enkelte indikatorene bidrar til porteføljeplanens måloppnåelse.

Porteføljen for klima og miljø omfatter fem delporteføljer; klima, Terrestrisk naturmangfold og miljø, marint naturmangfold og miljø, sirkulær økonomi og polar. Matematisk-naturvitenskapelige fag dominerer i porteføljen og er det største fagområdet i fire av delporteføljene. I delporteføljen sirkulær økonomi er teknologifag det største fagområdet.

2024-tallene i rapporten inkluderer kun 10 måneders investeringer i prosjektene pga. Forskningsrådets overgang til bruttobudsjettering og dermed kan ikke 2024 tallene brukes for å vurdere tidstrender. EU-tallene omfatter 12 måneder.

Innsatsen i den totale klima- og miljøporteføljen har i perioden 2019-2023 økt fra 1289 mill. kroner til 2316 mill. kroner. Justert for konsumprisindeks tilsvarer 1289 mill. i 2019 kr.1507 mill i 2023 så det er en god økning selv etter justering for prisøkning. Både Forskningsrådets og EU investeringer har økt markert i perioden. Fra 2022-2024 er økningen særlig stor for EU-midler norske forskere henter til prosjekter. Mye av det skyldes at midler fra Horisont Europa gjør seg utslag fra 2023. EU-midlenes bidrag til porteføljen utgjør stadig en større andel av totalporteføljen og viser hvor viktig EUs rammeprogram er for finansiering av norsk klima- og miljøforskning.

Porteføljen har en økning på alle fagområdene. Teknologi øker prosentvis mest, noe som i stor grad har sin årsak i EUs og andre porteføljestyres investeringer i sirkulær økonomi. Samfunnsvitenskapene utgjorde i 2023 16% av totalporteføljen og det er noe forskjell på samfunnsfagernes andel av delporteføljene, de øker f.eks. i delportefølje klima, mens delportefølje polar gjennom alle år har hatt en liten andel samfunnsfag. I alle delporteføljer utgjøre samfunnsfagene og humaniora relativt små andeler. Med økt behov for å ta forskningen i bruk og å bidra til bærekraftig omstilling er det et tankekors at porteføljen fortsatt ikke har veldig stor andel tverrfaglige prosjekter og at det har vært få utlysninger som har prioritert tverrfaglighet hvor samfunnsfag og humaniora er inkludert.

Porteføljens tverrfaglighet øker, og det var i 2024 omtrent 40% av alle prosjekter som var tverrfaglige. En av indikatorene for porteføljepåns mål 1 om å styrke evnen til bærekraftig omstilling er andel tverrfaglige prosjekter i porteføljen. Selv om andel tverrfaglige prosjekter har økt fra 30% i 2020 til 40% i 2024 så ansees det fortsatt å være en for liten andel.

En annen av indikatorene for mål 1 er fordeling anvendt og grunnleggende forskning. Porteføljen har en jevn fordeling mellom de to forskningsartene. I rapporten har vi ikke foretatt en ytterligere vurdering om det er den fordelingen man ønsker for at indikatoren skal bidra til porteføljepåns mål.

Bidraget fra andre porteføljestyre til klima- og miljøporteføljen er stort og større enn porteføljestyret egen midler. Det viser hvor viktig det er med samarbeid mellom porteføljestyrene og at man i enda større grad bør vurdere å samarbeide på tvers om utlysninger.

Sak PS-KLIMMIL 23/25

Strategisk utvikling av porteføljen

Sak PS-KLIMMIL 23/25

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
PS KLIMMIL	Tarjei Nødtvedt Malme og Christina Abildgaard	Ida Ulleberg Jensen	

DRØFTINGSSAK

Forslag til vedtak Administrasjonen vil ta med seg porteføljestyrenes innspill i det videre arbeidet med budsjettforslaget.

Kort bakgrunn Porteføljestyret skal gi strategiske råd om forskning og innovasjon innenfor porteføljeområdet klima og miljø, og følge opp ansvaret som ligger i godkjent porteføljeplan gjennom arbeidet med investeringsplaner. Porteføljeanalysene er en viktig bakgrunn både for råd om strategiske veivalg og det konkrete arbeidet med investeringsplanen, der prioriteringer og tiltak for 2026 og 2027 er spesielt viktig.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Saken fremmes på samme møte som porteføljeanalysen og investeringsplanen, og ses i sammenheng med disse sakene. Porteføljestyret inviteres til en åpen diskusjon om strategiske veivalg innenfor porteføljestyrets ansvarsområde.

Hovedpunkter I møtet legger vi opp til diskusjon. Vi foreslår at porteføljestyret tar utgangspunkt i spørsmålene nedenfor. Porteføljestyret bør ivareta en balansegang mellom å tenke stort og samtidig ta hensyn til hva som er mulig for Forskningsrådet å ta tak i.

- Hva er nødvendige aktiviteter/tiltak for å tette gapet mellom porteføljeplanens målsetninger og dagens status?
- Hva bør være satsingsområdene framover for å realisere porteføljeplanens mål? Begrunn både nye satsinger og videreføringer av eksisterende.
- Hvordan kan porteføljeplanens mål vurderes – når er målene oppnådd?
- Hvilke deler av porteføljestyrets ansvarsområder bør særlig prioriteres for skjerming dersom det blir budsjettkutt, i lys av målsetninger som gjelder for porteføljeplanen?
- Hva kan vi gjøre for at flere av forskningsresultatene skal bli tatt i bruk?

Forberedelse / prosess Administrasjonen har utviklet saken.

Videre saksgang Hovedpunktene i diskusjonen kan gi råd eller danne grunnlag for administrasjonens videre arbeid med investeringsplanen, Forskningsrådets satsingsforslag og framtidig bruk og utvikling av virkemidler.

Sak PS-KLIMMIL 25/25

Norge i rødt, hvitt og grått presentasjon

Sak PS-KLIMMIL 25/25

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
PS KLIMMIL	Tarjei Nødtvedt Malme og Christina Abildgaard	Ida Ulleberg Jensen	

ORIENTERINGSSAK

Forslag til vedtak	N/A
---------------------------	-----

Kort bakgrunn	I prosjektet «Norge i rødt, hvitt og grått» samarbeidet NINA-forsker Zander Venter og et journalistteam fra NRK om å kartlegge nedbygd natur i Norge.
----------------------	---

Hvorfor saken fremmes til dette møtet	Forskningsrådets innovasjonspris gikk i 2024 til «Norge i rødt, hvitt og grått». Ved hjelp av kunstig intelligens har NRK og NINA kartlagt alle naturinngrep i Norge de siste fem årene. I samarbeid med en ledende ekspert på naturkartlegging, Zander Venter fra Norsk institutt for naturforskning, lastet de ned over 40.000 satellittbilder av landet vårt. Deretter brukte de den kunstige intelligensen til å analysere bildene, på jakt etter naturområder som var blitt bygget ned mellom 2017 og 2022.
--	--

Hovedpunkter	Zander Venter fra NINA kommer for å holde presentasjon om sitt arbeid med Norge i rødt, hvitt og grått. Det vil bli mulighet til å stille spørsmål etter presentasjonen.
---------------------	--

Forberedelse / prosess	Administrasjonen har utviklet saken.
-------------------------------	--------------------------------------

Videre saksgang	N/A
------------------------	-----

PS KLIMMIL 26-25

Prosedyre for søknadsbehandling Senter for bærekraftig areal- og naturbruk

Til
PS KLIMMIL

Ansvarlig Direktør
Tarjei N. Malme

Saksbehandler
Linda Jarrett

Vedlegg
1: veilednings-
dokument

Fra
Områdedirektør Eva Falleth

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak

Porteføljestyret skal våren 2026 behandle søknader innkommet til senterutlysningen Senter for bærekraftig areal- og naturbruk med søknadsfrist 12. november 2025. I den forbindelse er det utarbeidet en prosedyre for søknadsbehandling.

1. Porteføljestyret vedtar den foreslåtte prosedyren for søknadsbehandling.
2. Porteføljestyret slutter seg til forslaget om en tredelt innstilling, A – klart støtteverdige senter søknader, B – senter søknader til diskusjon og C – senter søknader under terskelverdi for relevansvurdering. Det legges opp til en *bloc*-vedtak knyttet til gruppe A og C.
3. Forutsatt tilstrekkelig mengde søknader av god kvalitet gir porteføljestyret administrasjonen mandat til å heve terskelverdien for relevansvurdering.

Kort bakgrunn

Porteføljestyret skal våren 2026 behandle søknader med søknadsfrist 12. november 2025.

Dette saksarket (med lenker) beskriver generelle prosesser og retningslinjer for behandling av senter søknadene. Under følger forslag til beslutningsprosedyre for søknadsbehandling i porteføljestyret i 2026.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

I denne saken skal porteføljestyret beslutte prosedyre for søknadsbehandling for senter søknader til beslutning i 2026. Dette må skje i god tid før søknadsfrist.

Hovedpunkter

Oversikt

Utlysning	Søknadstype	Varighet	Beløp per senter (mill. NOK)	Tilgjengelig budsjett (mill. NOK)
Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Samarbeidsprosjekt for å møte utfordringer i samfunn og næringsliv	8 år (5+3)	90-130	452

Sentersatsingen Bærekraftig areal- og naturbruk er lyst ut som søknadstypen Samarbeidsprosjekt, men har fortsatt tittel senter. Samarbeidsprosjekt er tilpasset å møte utfordringer i samfunn og næringsliv. I motsetning til Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI), Senter for fremragende forskning (SFF) og Forskningscenter for miljøvennlig energi (FME) har Senter for bærekraftig areal- og naturbruk åpnet for å gi statsstøtte til næringslivet og avviker slik fra den en senter-rigg som SSF, SFI og FME. Samarbeidsprosjekt muliggjør både statsstøtte til næringslivet og setter krav til «faktisk samarbeid» med brukerpartnere. Søknaden behandles derfor etter kriteriene for Samarbeidsprosjekt, som er tilnærmet like senter-kriterier. Det ivaretar viktige aspekter for sentre, samarbeid i konsortiene og nytteverdi i samfunnet. Modellen med samarbeidsprosjekt med tittel senter følger i stor grad samme praksis som KI-senterne.

Søknadsbehandlingsprosedyre

Det er en to-trinns søknadsprosess. Utlysningen er todelt med en obligatorisk skisseutlysning med frist 11. juni 2025 og en hovedutlysning med frist 12. november 2025.

Skissesøknad

Det er obligatorisk å sende inn skisse. Skissen skal svare ut formålet, prioriteringer og avgrensninger beskrevet i hovedutlysningen og forholde seg til Krav og retningslinjer - senter for bærekraftig areal- og naturbruk. En skissemal skal brukes.

Formålet med skisseutlysningen er å fremme koordinering og samarbeid mellom forskningsorganisasjoner som planlegger å sende inn søknad. Den skal også forhindre at søkere investerer unødvendig arbeid i søknader.

Alle skissene blir vurdert av administrasjonen. Administrasjonen vil gi en kortfattet skriftlig tilbakemelding til søker. Tilbakemeldingen vil gå på om skissen tilfredsstiller de formelle kravene til et senter for bærekraftig areal- og naturbruk og om den faller innenfor utlysningens formål og rammer. Ingen søknader vil bli utelukket på grunnlag av skissetilbakemeldingen.

Forskningsrådet vil distribuere en oversikt over innsendte skisser (tittel, sammendrag, prosjektansvarlig, partnere og kontaktpersoner) på sine nettsider etter søknadsfristen i juni.

Tilbakemelding på skisser vil komme i løpet av august 2025. Administrasjonen vil fasilitere en digital møteplass der prosjekteiere og samarbeidspartnere kan delta for å initiere samarbeid på tvers av skisser og evt. finne nye partnere. Arrangementet vil avholdes i august/september. Dette har vi meget god erfaring med fra KI-utlysningen.

Hovedsøknad

Når Forskningsrådet har mottatt søknader til fristen 12. november, forvurderes søknadene etter formalkravene i utlysningen:

- Søknader til hovedutlysningen som ikke er basert på en eller flere innsendte skisser, vil bli avvist.
- Søkt sum fra Forskningsrådet må være mellom 90-130 millioner.
- Prosjektansvarlige organisasjonen må være en godkjent forskningsorganisasjon.
- Søknaden må ha minst to samarbeidspartnere som er godkjente norske forskningsorganisasjoner.
- Søknaden må ha minst én utenlandsk forskningspartner.

Prosedyre for søknadsbehandling Senter for bærekraftig areal- og naturbruk

- Søknaden må ha minst tre norske samarbeidspartnere som ikke er forskningsorganisasjoner (brukerpartnere fra offentlig sektor, næringsliv og øvrige samfunnsaktører).
- Finansiering fra brukerpartnerne må være minst 15% av Forskningsrådets finansiering.
- Søknader som ikke tilfredsstiller de tematiske avgrensningene, kan avslås av porteføljestyret før ekspertvurderingene

Søknader som tilfredsstiller formelle krav grupperes deretter i tematiske paneler og vurderes av fagekspertene. For beskrivelse av vurderingskriterier som brukes av fagekspertene på de ulike søknadstypene, se her:

- Samarbeidsprosjekt for å møte utfordringer i samfunn og næringsliv

Etter panelbehandlingen gjør administrasjonen en vurdering av søknadens relevans for utlysningen fra 1-7 poeng basert på to kriterier:

- I hvilken grad søknaden tilfredsstiller den tematiske innretningen som er beskrevet i utlysningen
- I hvilken grad søknaden tilfredsstiller andre prioriteringer i utlysningen.

Kun søknader med karakter 4 eller bedre på alle kriteriene fra fagfellene relevansvurderes av administrasjonen. Søknader som ikke når dette kravet avslås en bloc. Terskelverdien kan heves ut fra hvor mange søknader som mottas, karakterene etter at fagpanelet har behandlet dem, og midler tilgjengelig. Vi vil anbefale porteføljestyret å gi administrasjonen fullmakt til å heve terskelen for relevansvurdering gitt tilstrekkelig søknadstilfang og kvalitet. Relevansvurderingen og panelets vurderinger inngår i søknadens hovedkarakter som gir et samlet uttrykk for søknadens kvalitet.

Hovedkarakter vil sammen med prioriteringer og føringer for porteføljevurderingen beskrevet i utlysningen (kulepunkt under), danne grunnlaget for administrasjonens innstilling til behandling og bevilgningsvedtak i porteføljestyret.

- Når porteføljestyret bestemmer hvilke prosjekter som får tildelt midler, vil de tilstrebe en balansert senterportefølje som dekker bredden i utlysningen og utnytter det tilgjengelige utlyste beløpet

En detaljert oversikt over behandlingsprosedyrer for de ulike søknadstypene finnes her:

- Slik behandler vi Samarbeidssøknader

Hovedsøknad i to-faser:

Sentrene kan søke om totalt 90 til 130 millioner kroner fordelt over åtte år, men vil få tildeling i to faser. To-faseprosessen er vedtatt i Forskningsrådet for å kunne følge opp statsstøtte i henhold til regelverk over en 8-års periode. Disse er:

- I hovedutlysningen med søknadsfrist 12. november søker senterne om midler til de fem første årene i senterperioden (fase 1), det vil si 5/8 av Forskningsrådets finansiering. Vurderingen som gjøres av fagfellepanelet, av administrasjonen og vedtaket i porteføljestyret etter søknadsfristen 12. november vil imidlertid basere seg på en helhetlig prosjektbeskrivelse for hele senterets levetid (8 år) og et budsjettvedlegg som dekker begge faser. Kontrakten som inngås mellom Forskningsrådet og prosjektansvarlig for fase 1, gjelder for fem år.
- 3/8 av Forskningsrådets finansiering vil ikke være tilgjengelig før de siste tre årene av senterperioden (fase 2). Kun sentrene som har fått tildeling i fase 1 vil kunne søke på fase 2-midler. Betingelser for finansiering de siste tre årene (fase 2) vil gjøres på

bakgrunn av en ny søknad og en vurdering av arbeidet som er gjort. Vurderingen vil gjøres av et eksternt fagfellepanel der også senterets styre og andre relevante interessenter i konsortiet er til stede.

I søknaden for fase 2 skal det gjøres nødvendige justeringer og budsjettet skal detaljeres både for de resterende midlene fra Forskningsrådet og brukerpartnerne. Senteret vil også bli bedt om å innarbeide kommentarer fra fagfellepanelet etter vurderingen. Kontrakten som inngås mellom Forskningsrådet og prosjektansvarlig for fase 2, gjelder for tre år. Detaljene omkring behandling av søknadene om fase 2 og vedtaksprosessen i porteføljestyret vil vi komme tilbake til i en egen sak i god tid før dette blir aktuelt.

Porteføljestyrets oppgave i bevilgingsmøte

Porteføljestyrets oppgave er primært av strategisk karakter. Porteføljestyrets oppgave er å gjøre investeringsbeslutninger basert på administrasjonens forslag til innstilling. Kravet til høy faglig kvalitet er grunnleggende, og porteføljestyret har ikke anledning til å overprøve ekspertpanelenes faglige vurderinger. Det kan ikke innføres nye kriterier for vurdering av søknadene som ikke er kunngjort i utlysningen.

Forslag til beslutningsprosess

Porteføljestyret vil til møtet få fremlagt et forslag til innstilling som kan være sortert etter følgende kategorier:

- A. Klart støtteverdige senter søknader (karakter, relevans og porteføljehensyn) for vedtatt *en bloc*
- B. Senter søknader til diskusjon ("gråsoner"), enten etter en rangert rekkefølge eller alternative innstillingspakker som viser alternative måter å styrke porteføljen på
- C. Prosjekter til avslag *en bloc* etter en vedtatt terskelverdi for relevansvurdering

Administrasjonen legger opp til vedtak i tre omganger:

- 1. Porteføljestyret gjør vedtak om *en bloc* avslag for alle søknadene som har falt under vedtatt terskelverdi for relevansvurdering og dermed ikke er støtteverdige (C).
- 2. Porteføljestyret gjør *en bloc* bevilgning av alle søknadene som er klart støtteverdige (A).
- 3. Porteføljestyret drøfter og tar stilling til de prosjektene som er støtteverdige, men som ikke vedtas *en bloc* (B) der det ikke er midler tilgjengelig til å finansiere alle søknadene.

Habilitet

Porteføljestyret er beslutningsdyktige "*når minst halvparten av styrets medlemmer er habile og deltar i beslutningen*". Administrasjonen vil på forhånd foreta en vurdering av porteføljestyrets habilitet på grunnlag av styremedlemmers habilitetssjekk. Ved behov vil administrasjonen forberede kandidater som kan tre inn som settemedlemmer og delta i behandlings- og beslutningsprosessen.

Forberedelse / prosess

Saken er forberedt av administrasjonen som del av grunnlaget til møtet.

Videre saksgang

Det avholdes panelmøter i månedene etter hovedsøknadsmottak. Deretter vil administrasjonen vurdere søknadenes relevans i forhold til utlysningen. Før bevilgningsmøtet vil det bli sendt ut lister med opplysninger om prosjektdeltakere til styret

for habilitetssjekk. Deretter vil administrasjonen lage et forslag til innstilling av søknader til styrets bevilgningsmøte.

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

Senter for bærekraftig areal- og naturbruk Krav og retningslinjer

Forskningssentrene skal være konsentrerte og langsiktige satsinger på høyt internasjonalt nivå som styrker forskning og innovasjon med sikte på kunnskapsoppbygging og samfunnsnytte. Forskningssentrene skal styrke kapasitet og kompetanse gjennom langsiktig forskning og/eller innovasjon. Det stilles krav om faktisk samarbeid mellom fremstående forskningsmiljøer og aktører utenfor forskningssektoren, f.eks. innenfor næringsliv, offentlige virksomheter eller frivillige organisasjoner.

Et forskningssenter er tidsbegrenset og knyttet til en norsk forskningsorganisasjon, godkjent av Forskningsrådet, som står ansvarlig for virksomheten. Et forskningssenter tildeles for en prosjektperiode på normalt fem år med en mulig etterfølgende periode på tre år.

Dette dokumentet beskriver krav og retningslinjer for utlysningen Senter for bærekraftig areal- og naturbruk. Dokumentet supplerer utlysningen og vil inngå som en del av kontrakten mellom Forskningsrådet og den enkelte prosjektansvarlig.

1. Viktige begreper

Begreper slik de er definert i Generelle vilkår for FoU-prosjekter er gjeldende.

- 1.1. [Samarbeidspartner](#): En samarbeidspartner skal gjennomføre FoU-prosjektet i faktisk samarbeid med prosjektansvarlig og andre eventuelle samarbeidspartnere. Et slikt samarbeid kjennetegnes av at partene utveksler kunnskap eller teknologi for å nå et felles mål på grunnlag av arbeidsdeling i prosjektet. Prosjektansvarlig og samarbeidspartnere definerer i fellesskap omfanget av prosjektet, bidrar til dets gjennomføring og deler risikoer og resultater. Prosjektansvarlig og samarbeidspartnere skal avtale fordeling av rettigheter og plikter knyttet til prosjektgjennomføring og prosjektresultater i en samarbeidsavtale. Samarbeidspartnere kan være både forskningspartnere og brukerpartnere.
- 1.2. *Forskningspartner*: Forskningsorganisasjon som er samarbeidspartner i senteret, både norske og utenlandske. Forskningsrådets definisjon og avgrensning av forskningsorganisasjon ligger til grunn. Norske forskningsorganisasjoner skal være godkjent av Forskningsrådet.

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

1.3. *Brukerpartner*: Fellesbetegnelse for samarbeidspartnere utenfor forskningssektoren. Dette omfatter både bedrifter (foretak), virksomheter i offentlig sektor og frivillige organisasjoner.

1.4. *Foretak*: Med foretak menes bedrifter og andre som driver økonomisk aktivitet, dvs. som tilbyr varer eller tjenester i et marked.

1.5. *Underleverandør*: Senteret kan ha tilknyttet underleverandører dersom disse ikke står i et avhengighetsforhold til prosjektansvarlig eller noen av de øvrige samarbeidspartnerne, for eksempel gjennom en konsernrelasjon. De må operere på armlengdes avstand fra disse. Underleverandører er ikke prosjektpartnere og behøver ikke oppgis i søknad eller i avtaledokumenter. Underleverandører kan ikke gis rettigheter til prosjektresultater. Prosjektansvarlig og samarbeidspartnerne står i utgangspunktet fritt til å engasjere og eventuelt bytte underleverandører innenfor rammene i kontrakten.

1.6. *FoU leverandør*: brukes ikke i denne utlysningen

2. Avgrensninger og avklaringer

- 2.1. Et forskningssenter er ikke et eget rettssubjekt.
- 2.2. Aktivitetene i et forskningssenter skal gjennomføres i faktisk samarbeid mellom partene som deltar.
- 2.3. Forskningen er av grunnleggende og/eller anvendt art, og er nyttig for brede samfunnsgrupper. Forskningsresultatene skal gjøres tilgjengelige ved deling og publisering i tråd med Forskningsrådets policy for åpen forskning (gjeldende fra 2020)¹.
- 2.4. Hver senter må ha minst to norske forskingspartnere og minst [en utenlandsk forskningspartner](#).
- 2.5. Hvert senter må ha minst tre brukerpartnere. Brukerpartnerne må ha en betydelig evne til å utnytte forskningsresultater i utviklingen av sin virksomhet og/eller egen innovasjonsvirksomhet.
- 2.6. Rollen til de enkelte samarbeidspartnere i senteret må være entydig definert.

3. Organisering og ansvar

- 3.1. Senteret skal inngå som en del av den administrative organisasjon hos prosjektansvarlig, men ledes av et eget styre. Senteret må være organisert slik at det kan realisere målene i prosjektbeskrivelsen på en effektiv måte, ha en organisasjons- og styringsform som gir

¹ ISBN 978-82-12-03822-6 (pdf)

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bære- kraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

god tilpasning til organisasjon hos prosjektansvarlig og etablere rutiner som sikrer et godt samspill med alle samarbeidspartnere.

Senterets styre

- 3.2. Prosjektansvarlig har ansvar for at det oppnevnes et styre for senteret. Senterets styre skal bestå av representanter for prosjektansvarlig, brukerpartnerne og forskningspartnerne. Senteret skal opprettholde et sterkt og vedvarende brukerfokus. Brukerpartnere skal ha flertall i styret og styrets leder skal komme fra en av brukerpartnerne.
- 3.3. Styrets fremste oppgave er å bidra til at de intensjoner og planer som ligger til grunn for kontrakten med Forskningsrådet blir innfridd, og særlig at den virksomhet som framgår av prosjektbeskrivelsen blir realisert innenfor vedtatte budsjett- og tidsrammer. Styret skal sikre at samspillet mellom prosjektansvarlig og samarbeidspartnere fungerer på en god måte.
- 3.4. Det skal foreligge klare retningslinjer for senterets virksomhet når det gjelder ansvar og myndighet, herunder hvilke fullmakter styret er gitt, og hvilke regler som gjelder for styrrerepresentasjon. Styrets mandat må blant annet sikre at styret ikke treffer vedtak som griper inn i ansvarsområdet til prosjektansvarlig.

Rådgivende komiteer

Senteret kan ha ulike rådgivende komiteer, både av faglig og anvendt karakter (se punkt 3.5 og 3.6). Disse skal være uavhengige av senteret og har ikke plikter eller ansvar for senterets resultater eller gjennomføring. Komiteene kan budsjettere direkte kostnader, som reiser (kan dekkes av Forskningsrådets finansiering), men må dekke personal- og lønnskostnader selv, evt. at det dekkes av ekstern finansiering (ikke Forskningsrådets bevilgning). Medlemmene i komiteer skal

- oppgis i prosjektbeskrivelsen
 - levere intensjonsbrev
- 3.5. Faglig strategisk rådgivende komité ("Scientific Advisory Committee") består av uavhengige internasjonale toppforskere. Komiteen bør involveres i diskusjoner om senterets faglige strategi og faglige utfordringer gjennom hele prosjektperioden. Komiteen kan også gi råd i andre typer spørsmål.
 - 3.6. Andre rådgivende komiteer, for eksempel referansegruppe består av interessenter utover brukerpartnerne i senteret. Referansegruppen kan gi innspill som kan hjelpe til å sikre at forskningen er relevant og i tråd med aktuelle fagfelt og utfordringer, bidra til å knytte prosjektet til relevante brukere og til at prosjektresultatene lettere kan tas i bruk.

Senterets ledelse

- 3.7. Senteret skal underlegges én felles daglig ledelse og én forskningsplan i samsvar med prosjektbeskrivelsen og ha effektive opplegg for kommunikasjon og for utveksling av personell mellom de ulike deler av senteret.

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bære- kraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

- 3.8. Prosjektansvarlig må sikre at senteret gis en sterk ledelse, som innenfor rammene av prosjektbeskrivelsen, finansierings- og kostnadsplanen, har stor faglig og administrativ selvstendighet. Prosjektansvarlig må sikre at senteret gis et godt administrativt støtteapparat.
- 3.9. Senteret ledes av en senterleder alene, eller av en senterleder støttet av en ledergruppe. Senterlederen fungerer som prosjektleder i henhold til kontrakten mellom Forskningsrådet og prosjektansvarlig. Lederen skal ha stor selvstendighet i faglig sammenheng og i spørsmål som gjelder rekruttering av personale til senteret. Senterlederen og medlemmene av en eventuell ledergruppe utpekes av prosjektansvarlig i samråd med samarbeidspartnere. Det skal foreligge en beskrivelse av senterleders fullmakter.

Bemanning og personalansvar

- 3.10. Senteret skal bygges opp rundt forskere som allerede har vist at de har potensial for å hevde seg på et høyt faglig nivå. Prosjektansvarlig og samarbeidspartnere fastsetter selv hvordan arbeidsgiveransvaret for personalet i sentret skal ivaretas, men senteret kan ikke ha arbeidsgiveransvar.
- 3.11. Senteret skal ved rekruttering av personell ivareta likestillingsperspektiver og arbeide aktivt for å tiltrekke seg fremragende forskere. Senteret skal legge til rette for utveksling av personale mellom samarbeidspartnerne.

Forskerutdanning

- 3.12. Senteret skal stimulere og bidra til forskerutdanning på områder der rekruttering er viktig for fornyelse og kunnskapsoppbygging. Senteret skal legge til rette for at studenter og stipendiater kan utføre deler av sitt arbeid hos en av brukerpartnerne. Senteret skal også legge til rette for at personale fra brukerpartnerne deltar i veiledning av studenter og stipendiater. Prosjektansvarlig og relevante samarbeidspartnere har ansvar for at de personalmessige forhold ivaretas ved avvikling av senteret og må særlig påse at master- og doktorgradsstudenter gis anledning til å fullføre sitt studium etter planen.

4. Kostnader og finansiering

Sentrene kan søke om totalt 90 til 130 millioner kroner av Forskningsrådet fordelt over åtte år, men vil få tildeling gjennom to faser:

- Fase 1 er de fem første årene i senterperioden. I hovedutlysningen med søknadsfrist 12. november søker senterne om midler til de fem første årene i senterperioden (fase 1), det vil si 5/8 av Forskningsrådets finansiering. Vurderingen som gjøres av fagfellepanelet, av administrasjonen og vedtaket i porteføljestyret etter søknadsfristen 12. november vil imidlertid basere seg på en helhetlig prosjektbeskrivelse for hele senterets levetid (8 år) og et budsjettvedlegg som dekker begge faser. Kontrakten som inngås mellom Forskningsrådet og prosjektansvarlig for fase 1, gjelder for fem år.

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

- Fase 2 er de siste tre årene av senterperioden og utgjør 3/8 av Forskningsrådets finansiering. Kun sentrene som har fått tildeling i fase 1 vil kunne søke på fase 2-midler. Betingelser for finansiering de siste tre årene (fase 2) vil gjøres på bakgrunn av en ny søknad og en vurdering av arbeidet som er gjort. Vurderingen vil gjøres av et eksternt fagfellepanel der også senterets styre og andre relevante interessenter i konsortiet er til stede.

I søknaden for fase 2 skal det gjøres nødvendige justeringer, og budsjettet skal detaljeres både for de resterende midlene fra Forskningsrådet og brukerpartnerne. Senteret vil også bli bedt om å innarbeide kommentarer fra fagfellepanelet etter vurderingen. Kontrakten som inngås mellom Forskningsrådet og prosjektansvarlig for fase 2, gjelder for tre år

Kostnadsplan

- 4.1. Forskningsrådet godkjenner kun faktiske kostnader som er direkte knyttet til gjennomføring av aktiviteter i senteret iht. kontrakten. Forskningsrådets regler for beregning av personalkostnader og indirekte kostnader som inngår i budsjettet skal benyttes. Regler er fastsatt for følgende grupper: Universitets- og høyskolesektoren, instituttsektoren, bedrifter og offentlig sektor. Personalkostnader hos samarbeidspartner skal budsjetteres etter reglene for gruppen som den enkelte tilhører. Angitte stipendsatser skal benyttes av alle samarbeidspartnere og satsene skal brukes for alle år det søkes om. Detaljert informasjon finnes på denne siden: [For prosjektstøtte skal budsjettet inneholde](#)

Statsstøtte

- 4.2. Statsstøtteregelverket åpner for at Forskningsrådet kan gi støtte til samarbeidspartnere som er registrert i det norske foretaksregisteret og har økonomisk aktivitet i Norge. Med økonomisk aktivitet mener vi å tilby varer eller tjenester i et marked. Dette innebærer at samarbeidspartneren enten må være en privat bedrift, eller et offentlig foretak som driver virksomhet av industriell eller forretningsmessig karakter. De samarbeidspartnerne som får dekket deler av sine prosjektkostnader gjennom vår støtte, blir mottakere av statsstøtte. [Statsstøtteregelverket](#) setter begrensninger for slik finansiering. Disse begrensningene er avhengige av foretakets størrelse samt hvilken type forskning som utføres. Dersom søknaden blir innstilt til tildeling, vil vi be om mer informasjon for å sikre at vår finansiering er i tråd med regelverket. For senter for bærekraftig areal- og naturbruk gjelder spesielle regler:

- Kun små og mellomstore bedrifter (SMB iht. EU-definisjonen) som er å regne som foretak i statsstøtterettslig forstand, kan motta støtte. Store bedrifter må selv dekke alle sine kostnader i senteret.
- Små og mellomstore bedrifter (SMB iht. EU-definisjonen) kan motta støtte på inntil 50 prosent av sine kostnader i senteret. Det gis ingen ytterligere økning over 50 %. Støtten kan gå til dekning av kostnader som er hjemlet i GBER artikkel 25.
- Senter for bærekraftig areal- og naturbruk gir kun statsstøtte til industriell forskning (IF). Bedriften(e) som er involvert i grunnforskning i prosjektet, vil ikke kunne motta støtte for disse aktivitetene.

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

- Store bedrifter oppfordres til å delta som samarbeidspartnere, men må selv dekke alle sine kostnader i senteret.

4.3. Offentlige aktører ut over dem som er nevnt i avsnittet over, er ikke omfattet av statsstøtteregelverket. Det betyr at Forskningsrådet kan dekke inntil 100% av kostnadene deres. Hvis en offentlig organisasjon er å regne som foretak i statsstøttesammenheng, gjelder betingelser for støtte til SMB og store bedrifter.

Finansieringsplan

4.4. Forskningssenter forutsetter en langsiktig forpliktelse fra brukerpartnere. Minimumskrav om finansiering fra brukerpartnerne er 15% av Forskningsrådets finansiering. Egenfinansiering utløst av statsstøtte for små og mellomstore bedrifter inngår i beregningen av 15 %. Prosjektansvarlig og andre forskningspartnere i senteret kan i tillegg bidra med finansiering for å synliggjøre strategisk forankring og engasjement. Eventuelle egenfinansiering fra prosjektansvarlig og forskningspartnere vil ikke inngå i vurdering av senteret.

4.5. Styret må arbeide for å sikre senteret finansiering og nødvendig kompetanse, dersom samarbeidspartnere går ut av senteret. Forskningsrådet kan redusere sin tildeling til senteret dersom minimumskravet til brukerfinansiering ikke er innfridd etter fratreden av brukerpartnere. Dersom endringene i samarbeidspartnere innebærer at viktige forutsetninger som lå til grunn for opprettelsen av senteret er falt bort, eller blir endret i vesentlig grad, kan Forskningsrådet heve kontrakten med prosjektansvarlig.

4.6. Budsjetteksempel

I dette eksemplet har senteret med alle de obligatoriske samarbeidspartnerne (to norske forskningsorganisasjon, en utenlandsk forskningsorganisasjon og tre brukerpartnere) og prosjektansvarlig organisasjon er en godkjent norsk forskningsorganisasjon. Senteret har totalkostnader på 165 mill. hvorav 130 mill. søkes av Forskningsrådet. Senteret har totalt 35 mill. i egenfinansiering, hvorav 20 mill kommer fra brukerpartnere. Senteret oppfyller regler i henhold til statsstøtteregelverket og finansieringkravet på 15% for brukerpartnerne. Både partnersammensetning og beløp er ment som eksempler. Alle beløp er i hele 1000

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bære- kraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

Partnere	Kostnader	Egen- finansiering (in-kind/cash)	Forsknings- rådets finansiering	Informasjonstekst
Prosjektansvarlig organisasjon (godkjent norsk forskningsorganisasjon)	72 000	5 000	67 000	Norske forskningsorganisasjoner kan motta 100% støtte fra Forskningsrådet. De kan også ha egenfinansiering, men det er ikke et krav, og teller ikke med i 15 % kravet om brukerfinansiering.
Norsk forskningsorganisasjon 1	30 000	8 000	22 000	Norske forskningsorganisasjoner kan motta 100% støtte fra Forskningsrådet. De kan også ha egenfinansiering, men det er ikke et krav, og teller ikke med i 15 % kravet om brukerfinansiering.
Norsk forskningsorganisasjon 2	20 000		20 000	Norske forskningsorganisasjoner kan motta 100% støtte fra Forskningsrådet. De kan også ha egenfinansiering, men det er ikke et krav, og teller ikke med i 15 % kravet om brukerfinansiering.
Utenlandsk forskningsorganisasjon	5 000	2 000	3 000	Utenlandske forskningsorganisasjoner kan motta 100% støtte fra Forskningsrådet. De kan også ha egenfinansiering, men det er ikke et krav. Eventuell egenfinansiering teller ikke med i 15 % kravet om brukerfinansiering
Brakerpartner 1 (norsk kommune)	8 000		8 000	Brakerpartner fra offentlig sektor (som ikke er foretak) kan motta 100% støtte fra Forskningsrådet. De kan også ha egenfinansiering, men det er ikke et krav. Eventuell egenfinansiering teller med i 15 % kravet om brukerfinansiering
Brakerpartner 2 (stor bedrift)	10 000	10 000		Stor bedrift kan ikke motta støtte fra Forskningsrådet og må dekke alle kostnader selv. Egenfinansiering teller med i 15 % kravet om brukerfinansiering
Brakerpartner 3 (liten bedrift)	15 000	7 500	7 500	Liten bedrift kan motta støtte for inntil 50% av sine kostnader fra Forskningsrådet. Egenfinansiering som følge av at maksimal støttesats er 50% regnes med i 15 % finansieringskravet til brakerpartnere
Brakerpartner 4 (øvrige samfunnsaktør)	5 000	2 500	2 500	Øvrige samfunnsaktører (for eksempel ideelle organisasjoner) som ikke er foretak kan motta 100% støtte fra Forskningsrådet. De kan også ha egenfinansiering, men det er ikke et krav. Eventuell egenfinansiering teller med i 15 % kravet om brukerfinansiering
Sum total	165 000	35 000	130 000	Søkt sum av Forskningsrådet må være mellom 90 000 - 130 000
Sum brukerfinansiering		20 000		
Finansiering fra brakerpartner (%)		15,4 %		Kravet om 15% finansiering fra brakerpartnere regnes utifra søkt sum til Forskningsrådet (130 000) og er i eksempelet oppfylt

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

5. Samarbeidsavtale

- 5.1. Prosjektansvarlig plikter å inngå en felles samarbeidsavtale med alle samarbeidspartnerne i forskningssenteret. Samarbeidsavtalen skal utformes i overensstemmelse med Forskningsrådets avtale med prosjektansvarlig organisasjon, krav og retningslinjer for senter for bærekraftig areal- og naturbruk og Generelle vilkår for FoU-prosjekter. Forskningsrådets kjennskap til samarbeidsavtalen innebærer ingen godkjenning av eventuelle avvik fra kontrakten mellom prosjektansvarlig og Forskningsrådet. [Les mer om samarbeidsavtaler](#)
- 5.2. Samarbeidsavtalen skal inneholde bestemmelser som fastslår prosjektansvarlig og samarbeidspartneres plikt til å bidra med ressurser i henhold til senterets aktivitets- og finansieringsplan, regler om adgangen til å slutte seg til og tre ut av senteret, regler om arbeidsgiveransvar, og bestemmelser om eiendomsrett, utnyttelsesrett, lisensiering, offentliggjøring av prosjektrresultater og fortrolighet. Fratreden av en samarbeidspartner fra et forskningssenter forutsettes å skje etter en oppsigelsestid på minst 6 måneder.
- 5.3. Forskningsrådets generelle vilkår for FoU-prosjekter om eiendomsrett, utnyttelsesrett, lisensiering og offentliggjøring av prosjektrresultater og fortrolighet gjelder som utgangspunkt. Vilkårene i samarbeidsavtalen angående disse forholdene må utformes på en slik måte at det sikrer at foretakene som deltar i senteret ikke mottar indirekte statsstøtte, slik dette er beskrevet i ESAs retningslinjer for statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon, paragraf 28, bokstav b), c) eller d).

6. Faglig og administrativ oppfølging

Faglig og administrativ oppfølging beskrevet her kommer i tillegg til rapporteringsrutiner angitt i Forskningsrådets avtaledokument.

- 6.1. Prosjektansvarlig skal sørge for at det utarbeides en kommunikasjonsplan for senteret
- 6.2. Prosjektansvarlig skal opprette en egen nettside for senteret som brukes aktivt til eksternt og intern kommunikasjon.
- 6.3. Forskningsdata skal i utgangspunktet gjøres åpent tilgjengelig. Prosjektansvarlig skal sørge for at det utarbeides en datahåndteringsplan i tråd med Forskningsrådets Policy for Tilgjengeliggjøring av forskningsdata².

Rapportering til Forskningsrådet

² ISBN 978-82-12-03653-6 (pdf)

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

- 6.4. Prosjektansvarlig skal innen 1. april hvert år utarbeide en årsrapport for det foregående år. Årsrapporten utarbeides på engelsk, sendes til Forskningsrådet og publiseres på senterets nettside.
- 6.5. Prosjektansvarlig skal innen 1. desember hvert år utarbeide og sende en arbeidsplan til Forskningsrådet med oppdaterte planer for det etterfølgende år.
- 6.6. Prosjektansvarlig skal sende inn en sluttrapport for fase 1 av senterperioden senest 6 måneder før sluttdato av fase 1
- 6.7. Prosjektansvarlig skal sende inn en søknad om fase 2 av senterperioden senest 6 måneder før sluttdato av fase 1. Dersom søknad ikke sendes inn kan Forskningsrådet avslutte senteret
- 6.8. Prosjektansvarlig skal sende sluttrapport for fase 2 seinest tre måneder etter utløpet av prosjektperioden. Denne sluttrapportens skal gjelde for hele sentrets levetid, fase 1 og fase 2 (åtte år)

"Site visit" og samarbeid

- 6.9. Forskningsrådet skal i samråd med prosjektansvarlig, med hensiktsmessige mellomrom, arrangere en "site visit" ved senteret, hvor det foretas en gjennomgang av utviklingen og arbeidet i senteret og planene framover. Representanter for senterets styre, senterledelsen, sentrets deltakere og Norges forskningsråd plikter å være til stede. Første "site visit" skal gjennomføres seinest to år etter oppstart. "Site visit" kan gjennomføres digitalt dersom hensiktsmessig
- 6.10. Senteret skal planlegge og sette av ressurser til koordinerings- og samarbeidsaktiviteter med andre relevante sentre, både fra denne utlysningen og fra andre. Sentrene som får tildeling gjennom denne utlysningen forventes å ha årlige møter for å dele informasjon og beste praksis.

Vurdering av fase 1(fem første år) og ny søknad for fase 2 (tre siste år)

- 6.11. Forskningsrådet vil gjennomføre en vurdering av hvert senter mot slutten av senterets fase 1 (år 5). Vurderingen utføres av internasjonale fagfeller. De momenter som særlig vil bli vektlagt ved evalueringen framgår av listen over sentrale suksesskriterier for et forskningssenter, og som er vedlagt dette dokument. Evalueringen vil også vurdere hvordan senteret vil bidra til å nå eventuelle tematiske mål og prioriteringer i utlysningen og hvordan eventuelle betingelser for bevilgningen har blitt fulgt opp. Vurderingen skal i særlig grad se på de resultater senteret har oppnådd i forhold til den opprinnelige prosjektbeskrivelsen. Sentrene skal gis anledning til å kommentere evalueringen. Forskningsrådet vil også foreta en bedømmelse av administrative forhold ved hvert senter.

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

- 6.12. I tillegg til vurderingen, skal senteret også sende inn en søknad om fase 2 av senterperioden. I søknaden for fase 2 skal det i tillegg til nødvendige justeringer i budsjettet og samarbeid, beskrives hva som skal gjennomføres av prosjektaktiviteter. Søknaden inngår i fagfellepanelets vurdering sammen med sluttrapporten for fase 1. Dersom senteret får tildeling av fase 2 midler skal vurderingen fra fagfellepanelet og bedømmelsen av de administrative forholdene tas i betraktning og innarbeides før kontrakt utstedes.

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

Suksesskriterier for forskningssenter

Utover å oppfylle de formelle krav som stilles, kjennetegnes et framgangsrikt forskningssenter ved følgende:

Forskningen

- Senteret driver langsiktig, samfunnsnyttig og/eller næringsrelevant forskning på høyt internasjonalt nivå innenfor det område som er trukket opp i prosjektbeskrivelsen.
- Senteret har en klar forskningsprofil og har lyktes med å markere seg internasjonalt.
- Senteret ivaretar tverrfaglige og sektorovergripende perspektiver i sin forskning.
- Forskere fra både prosjektansvarlig og samarbeidspartnere deltar aktivt i senterets forskning.
- Senterets brukerpartnere har økt sitt forskningsengasjement gjennom aktiv deltagelse i senterets virksomhet og eventuell egen FoU-virksomhet innenfor tema som har relasjon til senteret.

Samfunnsnytte, innovasjon og verdiskaping

- Senterets forskning har skapt eller forventes å skape samfunnsmessige ringvirkninger utover de partnere som direkte deltar i senterets virksomhet og muligheter for innovasjon og/eller økt konkurransekraft og kompetanse hos brukerpartnere.
- Senteret kan vise til at forskningsresultatene i senteret har bidratt til å løse utfordringer og utnytte muligheter innenfor senterets tematiske område.
- Senteret har hensiktsmessig gjensidig mobilitet av personell mellom forsknings- og brukerpartnere.
- Senteret har lagt til rette for å bidra til langvarige endrede samarbeidsformer og politikkutforming samt stimulere til innovasjon og definere, kartlegge og følge opp forskningsresultater med innovasjons- og samfunnsendringspotensial.
- Senteret har gjennomført tiltak for å sikre at kompetansen og resultatene som oppnås gjennom forskningen kan nyttiggjøres av samarbeidspartnerne på en effektiv måte.
- Senteret har lagt til rette for at resultater, også resultater som faller utenfor brukerpartneres kjerneområde, kan utnyttes gjennom brukerpartnere, forskningsbaserte nyetableringer eller på annen måte.

Internasjonaliseringen

- Gjennom samarbeidet i senteret arbeider partnerne aktivt mot å engasjere og hevde seg på internasjonale forskningsarenaer, herunder EUs rammeprogram.
- Senteret har aktivt samarbeid med internasjonale forskningsmiljøer og har også på andre måter bidratt til internasjonalisering av norsk forskning og næringsliv.
- Senteret har gjensidig mobilitet med fremragende utenlandske forskningsmiljøer,
- Senteret tiltrekker seg fremragende utenlandske forskere.

Forskerutdanning og rekruttering

- Senteret har høy kvalitet i forskerutdanning.
- Senteret bidrar til å styrke rekrutteringen, også på masternivå, til senterets fagområde, og dersom relevant, bidrar til forskningsbasert undervisning.
- Senteret bidrar til kjønnsbalanse og mangfold innenfor forskerutdanning og rekruttering.

Utarbeidet av: Avd.Invtilforv	Retningslinje Senter for bærekraftig areal- og naturbruk	Gyldig fra: 01.05.25
Dokumenteier: Avd.dir Invtilforv		
Godkjent av: Omr.dir Inv-råddial		Sist revidert: Se elektronisk versjonslogg

- Senterets forskning bidrar til økt utdanningskvalitet innenfor senterets tema- og fagområder.

Partnere og finansiering

- Prosjektansvarlig og samarbeidspartnerne har et langsiktig engasjement for senteret. Brukerpartnerne har økt sin finansiering utover det minimum det er stilt krav om.
- Det arbeides aktivt og bevisst for å styrke senterets sammensetning av partnere.
- Senterets deltagere lykkes med å skaffe konkurranseutsatte nasjonale og internasjonale FoU midler.

Organiseringen

- Senteret har synlighet og identitet og har lykkes med et godt samarbeid med partnerne.
- Senteret har et styre og en ledelse som bidrar til at de intensjoner og den plan som ligger til grunn for opprettelsen av senteret blir fulgt opp.
- Senteret har lykkes med å gi en merverdi som senter der synergier mellom forskjellige arbeidspakker hentes ut for å nå en felles målsetting.

Formidling og kommunikasjon

- Senteret viser god oversikt over og utnytter eksisterende kunnskap på feltet
- Senteret har god synlighet og er aktive i samfunnsdebatten
- Senteret har bidratt til aktiv og innovativ formidling, kommunikasjon og kompetanseheving hos samarbeidspartnerne og i samfunnet for øvrig

Endringslogg

Endringer etter februar 2025 loggføres i elektronisk versjonslogg ved publisering.